Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Agentura pro sociální začleňování

Příloha č. … usnesení Z8/07. ZMB, bod č. 43

Tematický akční plán pro oblast sociálního bydlení ve městě Brně 2019–2022

B R N O

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Obsah

Úvod 3
1. Základní informace 4
2. Bydlení a sociální bydlení na území statutárního města Brna 6
3. Analytická část 7
4. Návrhová část 21
5. Implementační část 30
Seznam zkratek 33
Seznam obrázků 34
Seznam tabulek 34
Seznam grafů 34
Zdroje 35
Přílohy 36

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Úvod

Předkládaný dokument se zabývá oblastí sociálního bydlení ve statutárním městě Brně. Jeho obsahem je aktualizovaný stav od doby přijetí Strategického plánu sociálního začleňování města Brna pro období 2016–2019 a poskytuje tak kompaktní pohled na dnešní situaci sociálního bydlení. Skládá se z analytické, návrhové a implementační části, přičemž jednotlivé pasáže čerpají z aktuálních kvantitativních i kvalitativních dat, jsou podloženy nově vytvořenými analýzami a výzkumy, a také výstupy ze zasedání pracovních skupin, které pořádala Agentura pro sociální začleňování v součinnosti s Odborem sociální péče MMB.

Tematický akční plán pro oblast sociálního bydlení ve městě Brně 2019–2022 cílí na rozšíření a podporu dostupnosti stabilního nájemního bydlení pro cílovou skupinu osob v nejistém či nevyhovujícím bydlení. Toho bude dosaženo prostřednictvím několika synergicky po sobě jdoucích kroků. Prvním bude vytvoření Koncepce sociálního bydlení ve městě Brně, která nastaví základní parametry místního systému v oblasti sociálního bydlení způsobem, který bude dostatečně transparentní, pochopitelný, realizovatelný, reálný a udržitelný jak z pohledu města a jeho městských částí, tak z pohledu cílových skupin – klientů v oblasti sociálního bydlení. Následným krokem bude vytvoření Kontaktního místa pro bydlení, které bude poskytovat nízkoprahové služby občanům, jež se na ně obrátí se zakázkou související s bydlením. Pracovníci centra budou schopni zprostředkovat informace, sociální a právní poradenství v tématech souvisejících zejména s hledáním bydlení či jeho udržením. Cílem bude vybrat nejvhodnější možné řešení konkrétního problému. Finálním krokem bude samotné poskytování nájemního sociálního bydlení co nejširší cílové skupině osob (senioři do 65 let věku, matky samoživitelky, mladí dospělí opouštějící ústavní péči, úplné rodiny s dětmi, atd.). Je evidentní, že zavedení takto komplexního systému řešení bytové nouze brněnských obyvatel vyžaduje mohutnější časovou dotaci a součinnost vícero aktérů (odbory MMB, městské části, NNO, atd.). Za účelem nezbytné součinnosti aktérů na poli sociálního bydlení bude vytvořena odpovídající platforma pro společné setkávání a síťování. Na základě výše popsaného vznikl adresný Tematický akční plán, který definuje aktivity, jejichž naplnění je nutné pro dosažení daných cílů.

V rámci dokumentu jsou taktéž využity zkušenosti, které statutární město Brno získalo při realizaci projektů „Pilotní testování koncepce sociálního bydlení v Brně“, „Komplexní podpora v bydlení na území města Brna“, „Prevence ztráty bydlení ve městě Brně“, či „Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi (Rapid Re-housing)“.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

1. Základní informace

Statutární město Brno je počtem obyvatel i rozlohou druhým největším městem České republiky. Je centrem Jihomoravského kraje, krom toho je i důležitým místem soudní moci ČR. Přímo v Brně a jeho nejbližším okolí (Brno – venkov) se soustředí střední i větší firmy, což je plně v souladu s důrazem na rozvoj školství a vzdělávání ve všech jeho úrovních (ZŠ, SŠ, VŠ).

Současná rozloha města je 230,2 km^2. Statutární město Brno je rozděleno do 29 městských částí. Na konci roku 2018 žilo v Brně 380 681 obyvatel, z toho 196 633 žen. Tento počet je každý den navýšen řádově o 100–160 tis. dalších osob, které na území Brna jezdí za zaměstnáním či vzděláním. V metropolitní oblasti Brna žije asi 600 000 obyvatel. Podobně jako v jiných městech i zde dochází ke stěhování osob v produktivním věku do blízkého okolí, čímž dochází k umenšování počtu osob žijících v metropoli a zároveň s tím k průměrnému navyšování stáří populace žijící v Brně.

Obrázek 1 - Rozdělení Brna do městských částí, zdroj: poznavamesvet.cz

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Následující graf zachycuje vývoj počtu obyvatel na území města Brna. Počet obyvatel postupně narůstá i kladným saldem přírůstku stěhování, které bylo v letech 2010–2015 záporné (z Brna se odstěhovalo více lidí, než se do něj přistěhovalo). Postupně také dochází k navýšení zastoupení osob starších 65 let na celkové populaci v Brně. V roce 2008 činil průměrný věk 40 let, přičemž v roce 2017 populace Brna „zestárla“ v průměru o jeden rok (průměrný věk 41 let).

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel, zdroj: Data.Brno

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

2. Bydlení a sociální bydlení na území statutárního města Brna

Tematický akční plán města Brna se zaměřuje na oblast bydlení ve vztahu k občanům, kteří jsou v bytové nouzi nebo jsou bytovou nouzí ohrožení, tzn. jednočlenné či vícečlenné domácnosti s nízkými příjmy, kterým bez podpory hrozí, že si neudrží dosavadní bydlení, nebo si nejsou schopni vlastními silami zajistit finančně dostupné přiměřené bydlení.

Město Brno je podle zákona o obcích statutárním městem a vnitřní poměry ve věcech správy jsou uspořádány obecně závaznou vyhláškou č. 20/2001 (naposledy změněna a doplněna vyhláškou č. 14/2018). Dispoziční právo k hospodaření s byty v domech v majetku města Brna bylo statutem svěřeno městským částem, na jejichž území se byty nacházejí. Město Brno zahrnuje 29 městských částí, z toho 23 městských částí disponuje bytovým fondem. Jedná se o 28 099 bytů v 1 662 domech.

Zbývajících 64 domů, ve kterých se nachází 597 bytů, zůstalo v gesci Bytového odboru Magistrátu města Brna a jejich správu zajišťuje Odbor správy majetku Magistrátu města Brna. Bytový odbor Magistrátu města Brna v samostatné působnosti zpracovává koncepci bydlení ve městě Brně, rozbory potřeb bydlení a stavu bytového fondu v majetku města, včetně majetku svěřeného městským částem. Vede evidenci bytových domů a bytů v majetku města, zajišťuje prodej bytových domů z majetku města Brna do vlastnictví právnických a fyzických osob.

Vzájemná práva a povinnosti hospodaření s obecním bytovým fondem se řídí Pravidly pronájmu bytů v domech v majetku města Brna. Poslední revize dokumentu, který vymezuje základní pojmy týkající se bytové politiky města a kompetencí městských částí proběhla v roce 2017 a jeho součástí je také statut sociálního bytu a stanovení podmínek pro zaevidování žádosti o tento typ bydlení.

Proces privatizace obecního bytového fondu byl zahájený v roce 1997 a byl nastaven s cílem prodat 46 % celkového obecního bytového fondu a zachovat obecní bytový fond v celkové výši 15 %. V současné chvíli je v majetku města cca 15,6 % bytů.

Ve vazbě na některé přetrvávající problémy, ale i ve vztahu k řadě nových aspektů v bytové politice byla v roce 2018 vypracována Strategie bydlení města Brna 2018-2030, která byla schválena v Zastupitelstvu města Brna dne 19. 6. 2018. Programová část tohoto dokumentu je věnována tématu podpory bydlení pro obyvatele se specifickými potřebami a definuje potřebu vytvoření Koncepce sociálního bydlení pro město Brno. Doposud bylo ve městě úspěšně realizováno několik rozsahem a časem omezených pilotních projektů sociálního bydlení zaměřujících se na různé cílové skupiny. Zamýšlená Koncepce sociálního bydlení by měla namísto fragmentární mozaiky jednotlivých projektů a programů vytvořit ucelený systém řešení bytové nouze a jejího předcházení. Tematický akční plán by měl proces vytváření tohoto systému podpořit, a to zavedením některých systémových prvků (zejména prostřednictvím zavedení Kontaktního místa pro bydlení).

Tematický akční plán města Brna byl zpracován v souladu s dalšími strategickými dokumenty města Brna, zejména:

- Strategie bydlení města Brna 2018–2030 (vznik v r. 2018).
- Strategický plán sociálního začleňování města Brna pro období 2016–2019.
- Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro období 2018-2019.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

3. Analytická část

Sociální vyloučení označuje kumulaci znevýhodnění a bariér vedoucích k obtížnému obhajování svých práv a prosazování svých zájmů, je spojené s chudobou, přičemž ta ale není jeho jediným definičním znakem. Podoba sociálního vyloučení se mění v čase, je ovlivněna lokálními podmínkami i intervencemi stakeholderů. Bytová nouze je přitom jednou z důležitých dimenzí sociálního vyloučení.

Problematikou bytové nouze a sociálně vyloučených lokalit a sociálního vyloučení na území Brna se dále zabývá analytická část. Obsahuje informace z realizovaných šetření a studií, statistická data k oblasti vyloučení z bydlení a bezdomovectví. Zahrnuje také problém dostupnosti bydlení v kontextu Brna. V závěrečné kvalitativní části shrnuje zjištění výstupů z pracovních skupin k bydlení (metoda „tvorby stromů“) a identifikuje **jádrový problém: Vysoký počet osob spadajících do cílové skupiny, které žijí v nestandardním bydlení, nebo jsou bez bydlení.**

Dle výzkumu GAC z roku 2015 (Mapa sociálně vyloučených lokalit v ČR) se počet sociálně vyloučených osob žijících ve vyloučených lokalitách v Brně pohybuje kolem 8 000–9 000. Z 29 městských částí byly v pěti z nich identifikovány sociálně vyloučené lokality: v městských částech Brno-střed, Brno-sever, Brno-Židenice, Brno-Královo Pole a Brno-jih. Specifikem města Brna je soustředění sociálně vyloučených lokalit v blízkosti centra města. Celkem bylo popsáno 16 lokalit s vyšším soustředěním sociálně vyloučených osob. Jako sociálně vyloučené lokality bylo označeno i devět ubytoven. Většina lokalit není prostorově vyloučena, jsou součástí běžné zástavby.

Identifikované lokality zasahují do těchto ulic: Cejl, Bratislavská, Francouzská, Spolková, Příční, Stará, Hvězdová, Přadlácká, Kornerova, Soudní, Milady Horákové, Vranovská, Mostecká, Dukelská třída, Hálkova, Nováčkova, Dačického, Rotalova, nám. Republiky, Lieberzeitova, Jana Svobody, Leitnerova, Hybešova, Václavská, Anenská, Kopečná, Křídlovická, Štěpánská, Cyrislká, Rumiště, Masná, Kuželušská, Mlýnská, Přízova, Dornych, Zvonařka, Plotní, Konopná, Rosická, Staňkova, Lidická, Křižíkova, Krokova, Kuldova, Životského, Vlhká, Špitálka, Plynárenská, Stavební, Podnásepní, Křenová, Skořepka.

Obrázek 2 – Ilustrativní mapa SVL na území Brna, zdroj: GAC, 2015

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Problém sociálního vyloučení se přitom nevztahuje jen na osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách. Strategický plán sociálního začleňování města Brna (2016) odhaduje počet osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučeným ohrožených na území města Brna na 12 000–15 000.

Bytová nouze zahrnující bezdomovectví, nejisté bydlení či nevyhovující bydlení potom zasahuje další části města Brna mimo identifikované sociálně vyloučené lokality. Stejně tak ohrožení ztrátou bydlení (z důvodů nedostatečných příjmů či kompetencí k udržení bydlení) se týká i obyvatel běžné bytové zástavby.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

3.1. Analytická část – kvantitativní výzkum

V rámci Analýzy výchozího stavu účastníků z cílové skupiny projektu Rapid Re-Housing bylo v Brně v dubnu 2016 uspořádáno velké sčítání rodin v bytové nouzi (Závorková, 2016). Bylo při něm zjištěno celkem 421 rodin v bytové nouzi, z toho 66 % s jedním rodičem. Tyto rodiny měly celkem 961 dětí, z toho 179 (19 %) dětí žilo mimo rodinu.

Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018 (Platforma pro sociální bydlení, LUMOS, 2019) potom rozšiřuje jejich celkový počet k roku 2018 na 570. Přičemž celkový počet osob v závažné bytové nouzi stanovuje v Brně na 3 550. Tato zpráva obsahuje nejkomplexnější data k problematice bytové nouze v Brně. Jednotlivé kategorie upřesňuje následující tabulka.

Tabulka 1 - bytová nouze 2018, Brno, zdroj: Zpráva o vyloučení z bydlení

Celkem domácností	Rodiny celkem	Bezdětné domácnosti	Celkem osob	Dětí	Azylové domy a ubytovny: osoby/domácnosti	Nevhodné byty, přechodné ubytování:	Bez přístřeší:	Ostatní
1 990	570	1 420	**3 550**	**1 230**	1 340/2 071	430/1 167	220/245	70

Chceme-li dané informace ještě dále kriticky zhodnotit a porovnávat, pak validním zdrojem dat mohou být i pravidelně opakovaná šetření sčítání populace lidí bez domova realizované MMB. V roce 2018 bylo v Brně provedeno zjišťování počtu lidí bez domova (MMB, 2018). Jednalo se již o čtvrté zjišťování od roku 2006. K určení cílové skupiny byla užita typologie ETHOS, kategorie bez střechy a bez bytu. Projekt zaznamenal na území města Brna celkem 1 657 dospělých osob bez domova[1]. Z toho 1 155 mužů (69,7 %) a 502 žen (30,3 %). Lidé bez domova byli lokalizováni následujícím způsobem:

Tabulka 2 - Počty lidí bez domova Brno 2018, zdroj: Tisková zpráva MMB

Situace	**Počet osob**
Lůžková sociální zařízení (noclehárny, azylové domy, sociální ubytovny)	456
Noční krizová centra	76
Komerční ubytovny	335[2]
Jiné instituce (zdravotnická lůžková zařízení, věznice Brno)	281
Lidé venku (terénní sčítání)	509
Celkem	**1 657**

Na základě komplexního posouzení situace na počátku roku 2018 se analýza klonila k závěru, že počet lidí bez domova na území města Brna se stále zvyšuje. Stoupající tendence je však pomalejší, než v předchozím období 2010–2014. Počet lidí, kteří nevyužívají žádné možnosti k zajištění noclehu, nebo pobytu zůstává konstantní. Narůstá však počet lidí v nestabilním bydlení.

1 Při šetření nebyly zjišťovány počty nezletilých dětí. V zařízeních, kde žijí rodiče s dětmi (azylové domy a ubytovny), byly zjišťovány pouze počty dospělých osob, nikoliv však jejich dětí.

2 Počet osob sečtených v ubytovnách je silně podhodnocené. Na šetření totiž spolupracovali provozovatelé pouhých 17 % ze 70 oslovených ubytovacích zařízení. Srovnej s počtem 1680 osob v ubytovnách zjištěných při přípravě Zprávy o vyloučení z bydlení za rok 2018 (Platforma pro sociální bydlení, LUMOS).

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Narůstá fenomén ženského bezdomovectví a rovněž bylo zaznamenáno zvyšování věku lidí bez domova (ohrožení ztrátou bydlení).

V kategorii „bez střechy“ dle tohoto sčítání žilo celkem 698 osob (z toho 509 osob žilo „venku“, 76 osob v nočních krizových centrech a 113 osob využívalo noclehárny). Tomuto šetření se ale nepodařilo dostatečně zmapovat ubytovny, uvádí 335 osob, oproti 1 680 osobám v šetření Platformy pro sociální bydlení a organizace LUMOS. Také nemapovalo nevhodné byty a přechodné ubytování. Na rozdíl od předchozí analýzy se nezaměřovalo primárně na problém rodin a domácností v bytové nouzi, ale jednotlivců v situaci bezdomovectví.

Pokud bychom se tedy pokusili syntetizovat informace z obou studií a doplnit navzájem oblasti, kde dané studie nebyly dostatečně validní, došli bychom k číslu přibližně 4 000 osob v závažné bytové nouzi na území města Brna, jež žijí ve zhruba 2 400 domácnostech. Tento počet odpovídá zhruba 1,5 % bytových domácností v Brně.

Nárůst počtu lidí v nestabilním bydlení, které uvádí ve své zprávě šetření populace lidí bez domova a na konkrétních datech dokládá zpráva Platformy pro sociální bydlení a organizace LUMOS, může indikovat také rostoucí počet lidí ohrožených ztrátou bydlení, jehož je pravděpodobně důsledkem. Pojem bytová nouze, který zavádí Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015-2025 (MPSV, 2015) přitom vedle osob bez domova a v nevyhovujícím a nejistém bydlení dle typologie ETHOS také zahrnuje domácnosti vynakládající na bydlení nepřiměřeně vysokou část svých příjmů. A to více než 40 %, kdy zbylé příjmy nepřesahují 1,6 násobek životního minima. Domácnosti ve větší míře zatížené náklady na bydlení vůči příjmům jsou pak více ohrožené ztrátou bydlení. Jejich počet nelze na základě dostupných dat přesně určit. Určitým přibližným indikátorem počtu těchto osob ale mohou být statistiky výplat některých sociálních dávek. Ve vztahu k riziku ztráty bydlení také data o počtu osob v „dluhové pasti“ na území Brna.

Domácnostem, které nemají dostatečné příjmy na zajištění obživy či bydlení, nebo pro mimořádné události, jsou určeny dávky pomoci v hmotné nouzi. Z dostupných dat Úřadu práce ČR vyplývá, že počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi v roce 2017 činil na území ORP Brno celkem 91 375 v celkové hodnotě 366 975 000 Kč. Počet jednotlivých dávek a výdajů blíže rozepisuje následující tabulka.

Tabulka 3 – Hmotná nouze Brno, zdroj: ÚP

	Počet vyplacených dávek pomoci v hmotné nouzi			**Výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi (v tis. Kč; bez vlivu doplatků, přeplatků a vratek)**		
	Příspěvek na živobytí	**Doplatek na bydlení**	**Mimoř. ok. pomoc**	**Příspěvek na živobytí**	**Doplatek na bydlení**	**Mimoř. ok. pomoc**
ORP Brno 2014	70 336	34 092	4 258	309 818	125 329	9 049
ORP Brno 2015	71 591	36 836	4 036	320 072	135 736	8 348
ORP Brno 2016	65 130	37 260	3 695	291 991	140 154	7 418
ORP Brno 2017	55 285	33 014	3 076	238 057	123 138	5 780

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Tabulka indikuje pokles vyplacených příspěvků na živobytí z 70 336 v roce 2014 na 55 285 v roce 2017. Ke snížení došlo především mezi lety 2015 a 2016. Množství výplat doplatku na bydlení se v průběhu sledovaných let ale zásadně nezměnilo.

Graf 3 – Vývoj počtu vyplacených dávek v hmotné nouzi, zdroj: ÚP

Představu o množství domácností, jež pobírají doplatek na bydlení, si lze taktéž vytvořit z informace o počtu vyplacených dávek v konkrétním měsíci. Do celkového počtu vyplacených dávek během roku jsou totiž konkrétní domácnosti započítávány vícekrát (v závislosti na tom, kolik měsíců dávku pobírají). V červnu 2018 se jednalo o celkem 2 352 domácností, v nichž žilo celkem 5 312 osob. V celkovém počtu domácností pobírajících dávku bylo 1 020 domácností s alespoň jedním dítětem. V těchto domácnostech žilo celkem 2013 dětí.

Výše citovaná Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018 ukázala, že nemalá část domácností, jež se nacházejí v bytové nouzi, z různých důvodů nepobírá doplatek na bydlení (Platforma pro sociální bydlení, LUMOS, str. 22 a dále).[3]

Analýza prostorové segregace na území města Brna (Sýkora, 2018) potom na základě prostorového zobrazení dat o dávkách v hmotné nouzi a osobách s vysokoškolským vzděláním stanovuje oblasti se zvýšenou koncentrací příjemců osob pobírajících příspěvek na živobytí a vhodná území pro pořízení sociálního bydlení. Z této analýzy doplňujeme informace o příjemcích příspěvku na živobytí v Brně a místech s větší koncentrací příjemců této dávky.

3 Doplatek na bydlení v průměru pobírá jen 60 % bezdětných domácností v azylových domech, 60 % domácností s dětmi v ubytovnách a 40 % bezdětných domácností pobývajících dlouhodobě v ubytovnách (bez toho, aby byli započteni pracovníci).

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Tabulka 4 – Počet SPO HN Brno, zdroj: Sýkora (2018)

SPO PnŽ	6/2015	12/2015	6/2016	12/2016	6/2017	12/2017
Brno počet	13 153	12 991	12 644	12 126	11 188	10 076
Brno %	3,53	3,44	3,35	3,21	2,96	2,67
ČR %	2,84	2,68	2,54	2,38	2,13	1,89

V prosinci 2017 pobíralo příspěvek na živobytí ve všech domácnostech 10 076 osob. Největší koncentrace příjemců příspěvku na živobytí byla v průměru v letech 2016 až 2017 v základních sídelních jednotkách[4] Maloměřické nádraží, Hvězdová, Bratislavská a Spolková. Základní sídelní jednotky s větší koncentrací příjemců se částečně překrývají s územím, kde byly identifikovány sociálně vyloučené lokality. Jsou zde ale i základní sídelní jednotky mimo tyto identifikované oblasti. Oblasti s vyšší koncentrací sociálního vyloučení přitom nejsou vhodné pro umístění sociálního bydlení.

Tabulka 5 – Základní sídelní jednotky s koncentrací příjemců příspěvku na živobytí, zdroj: Sýkora (2018)

Název ZSJ	Část obce	Počet obyvatel 2011	Počet SPO	Podíl SPO (%)	Lokalizační kvocient	Koncentrace
Maloměřické nádraží	Maloměřice (Brno-Maloměřice a Obřany)	158	136	90,35	34,43	A Extrémní
Hvězdová	Zábrdovice (Brno-střed)	1114	458	43,54	16,59	A Extrémní
Bratislavská	Zábrdovice (Brno-střed)	1043	384	37,42	14,26	A Extrémní
Spolková	Zábrdovice (Brno-sever)	1308	459	33,35	12,71	A Extrémní
Akáty	Židenice (Brno-Židenice)	48	68	138,02	52,6	B Vysoká
Tkalcovská	Zábrdovice (Brno-sever)	298	77	26,43	10,07	B Vysoká
Špitálka	Zábrdovice (Brno-střed)	1750	452	24,03	9,16	B Vysoká
Skořepka	Trnitá (Brno-střed)	1017	193	18,73	7,14	B Vysoká
Vranovská	Zábrdovice (Brno-sever)	2451	402	16,48	6,28	B Vysoká
Masná	Trnitá (Brno-střed)	1118	188	15,92	6,07	B Vysoká
Soudní	Zábrdovice (Brno-sever)	696	115	15,7	5,98	B Vysoká
Staňkova	Ponava	733	109	15,62	5,95	B Vysoká
Markéty Kuncové	Židenice (Brno-Židenice)	1230	192	15,1	5,75	B Vysoká
Vídeňská-jih	Přízřenice	173	44	23,55	8,98	C Střední
Tuřanka	Slatina	442	87	18,89	7,2	C Střední
Přízová	Trnitá (Brno-střed)	513	81	15,98	6,09	C Střední
Svitavská	Husovice	2059	323	14,83	5,65	C Střední
Křižíkova	Královo Pole	171	25	14,62	5,57	C Střední
Příční	Zábrdovice (Brno-střed)	1831	230	12,81	4,88	C Střední
Náměstí Republiky	Husovice	2090	253	12,48	4,75	C Střední
Stavební	Trnitá (Brno-střed)	1380	186	12,45	4,74	C Střední
Klíny	Židenice (Brno-Židenice)	2350	237	10,33	3,94	C Střední
Bratří Mrštíků	Husovice	565	59	9,82	3,74	C Střední
Zelný trh	Brno-město	2115	199	9,4	3,58	C Střední
Tržní	Černovice	489	40	8,08	3,08	C Střední
Komárovská	Komárov	347	27	7,93	3,02	C Střední

4 Základní sídelní jednotka je tvořena územím odpovídajícím několika sousedícím ulicím. Ačkoliv je zpravidla pojmenována po jedné z ulic, neznamená to, že zahrnuje území v délce celé této ulice.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

3.1.1. Problematika zadluženosti

Významným rizikovým faktorem vůči ztrátě bydlení je předluženost. V Brně bylo v roce 2017 v exekuci celkem 33 587 osob, což je 10,44 % osob starších 15 let. Používaným indikátorem pro určení předlužení (respektive dluhové pasti) jsou tři a více exekucí. Ty má přitom 60 % osob v exekuci, což je 20 152 osob. Situace zadlužených osob se dále přenáší na další rodinné příslušníky včetně nezletilých dětí.

Tabulka 6 - Exekuce Brno 2017, zdroj: Mapa exekucí

Podíl dětí a mladistvých	0 %
Podíl osob ve věku 18 až 29 let	13 %
Podíl seniorů (65+)	8 %
Podíl osob s 1 exekucí	30 %
Podíl osob s 2 exekucemi	10 %
Podíl osob s 3–9 exekucemi	35 %
Podíl osob s 10–29 exekucemi	24 %
Podíl osob s 30 a více exekucemi	2 %

V roce 2017 bylo v Brně evidováno celkem 498 osob, na jejichž nemovitosti bylo vázáno zástavní právo exekutorské. Celkem se jednalo o 502,9 nemovitostí. Někteří z těchto lidí mohou být bezprostředně ohroženi ztrátou bydlení. Následující mapa potom graficky ilustruje zatížení obyvatel Brna exekucemi.

Obrázek 3 – Exekuce 2017 Brno, zdroj: Mapa exekucí

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Na základě daných dat nelze přesně určit ani odhadnout **počet osob ve větší míře ohrožených ztrátou bydlení**. Přesto lze předpokládat, že bude alespoň dvojnásobný, oproti počtu osob v nejzávažnější bytové nouzi, **tedy nejméně 8 000 osob**. S touto skupinou je potom potřeba počítat v programech prevence ztráty bydlení.

3.1.2. Dostupnost bydlení – cenová bariéra

Problém bytové nouze nesouvisí pouze s problémem sociálního vyloučení či chudoby. Je také spojen s dostupností bydlení v obecném smyslu, cenami bydlení a příjmy obyvatel. Je-li bydlení hůře dostupné pro obyvatele s běžnými příjmy, jeho dostupnost pro osoby ohrožené ve větší míře chudobou a sociálním vyloučením se tím ještě více snižuje. Problém dostupnosti bydlení pro střední vrstvu ve větších městech ČR se přitom dnes začíná, vedle sociálního bydlení, stávat také tématem veřejné debaty, a to zejména v Praze.

Prodejní ceny bytů vykazují v posledních letech růst. Dle agentury REMAXPro byla průměrná cena bytu 1+1 v Brně 2 150 000 Kč a bytu 2+1 v Brně 3 060 000 Kč k červnu 2017 (PROCESS, 2018). Průměrná mzda v Brně v roce 2017 byla 33 135 Kč. Cena tržního nájmu v bytech těchto dispozic se v jednotlivých městských částech pohybovala dle analýzy v letech 2016-2017 od 160 do 200 Kč/m2 (PROCESS, 2018). U větších bytů byla v průměru o něco nižší. Nabídka nájmu přitom není dostatečná a v nabídce chybí zejména ekonomicky dostupné byty (PROCESS, 2018).

Cena nájmu v obecních bytech se pohybuje na nižší cenové hladině, cena variuje v jednotlivých městských částech, i v nich se ale ceny liší. Cena se pohybuje v rozpětí mezi 43 až 110 Kč/m^2. Brno vlastnilo 28 696 bytů k 31. 12. 2016. Většinu z nich, 28 099, mají ve své správě městské části, které také rozhodují o přidělení městského bytu.

Jak ale specifikuje kvalitativní část, pro cílovou skupinu osob v bytové nouzi, je běžné obecní bydlení velmi obtížně dostupné, vysokoprahové, kvůli požadavkům, které musí žadatel o byt splnit. Ceny tržních nájmů jsou přitom cenově velmi obtížně dostupné pro chudé domácnosti. Kapacity sociálního bydlení ve městě jsou nedostatečné. Sociální byty poskytuje město Brno a některé neziskové organizace. Dle serveru DATA.BRNO bylo v Brně v roce 2018 celkem 157 podporovaných sociálních bytů.

Důsledkem této situace je, že pomoc se řešením bytové situace ze strany poskytovatelů sociální pomoci, mimo nabídku pobytové sociální služby, je obtížná. Ve studiích popisujících situaci v oblasti bydlení v Brně je přitom popsán bludný kruh setrvávání v substandardním bydlení, kdy jedinou alternativou je pobyt v sociální službě či na ubytovně, bez perspektivy vymanění se z této situace. Dalším problémem je zajištění zdravotní péče pro tuto skupinu, dále je popsán i problém bezdomovectví psychiatrických pacientů a nárůst věku lidí v situaci bez bydlení. Pobytové služby jsou přitom pro část klientů vysokoprahové, například pro klienty s duálními diagnózami (srov. FSS, 2016; Novák, Fialík, Sedláčková, 2018; Fialík, Sedláčková, 2018).

3.1.3. Kvantitativní výzkum – shrnutí

Pod vlivem systémového nastavení některých významných oblastí (systém sociálního zabezpečení, insolvenční zákon, občanský zákoník – vztah nájemce a pronajímatel atd.) a současně i lokálních specifik území Brna, dochází nadále k navyšování počtu osob ohrožených ztrátou bydlení či přímo

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

ke ztrátě jako takové. V kontextu daného nelze opomenout vývoj realitního trhu, na kterém došlo za posledních pět let k výraznému zvýšení cen nemovitostí, což vystavuje další bariéry pro získání vlastního bydlení i pro „rodiny s průměrnými příjmy“.

Aktuálně vydaná Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018 (Platforma pro sociální bydlení, LUMOS, 2019) identifikovala na území Brna celkem 3 550 osob, které se nachází v závažné bytové nouzi. I další výzkumy, včetně pravidelného monitoringu ze strany MMB, poukazují na skutečnost, kdy narůstá počet lidí v nestabilním bydlení. Více je akcentována problematika ženského bezdomovectví. V souvislosti s demografickými prognózami je také nutné upozornit na zvyšování věku lidí bez domova či v situaci ohrožení ztrátou bydlení.

Specifickým jevem je předluženost obyvatel města, kdy exekuci nyní řeší více než 33 tisíc občanů města. Velká část z nich se dostává do situace bytové nouze. Tyto domácnosti vynakládají více než 40% svých příjmů na bydlení, část umoří pohledávky a na živobytí následně zůstává méně než 1,6 násobek životního minima (méně než 5 400 Kč). Právě s ohledem na tuto skutečnost lze předpokládat, že **v situaci ohrožení bytovou nouzí je více než 8 000 osob napříč všemi věkovými kategoriemi**.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

3.2. Analytická část – kvalitativní část

Kvalitativní část byla vytvořena na základě teorie změny prostřednictvím zvoleného přístupu „stromu problémů a příčin“. Tento „strom“ vznikal na pracovních skupinách tematicky zaměřených na oblast bydlení v průběhu roku 2018. Zvolený postup byl adekvátně doplňován realizovanými výzkumnými šetřeními a evaluačními výstupy realizovaných projektů. Text je ilustrativně doplněn výstupem SWOT analýzy sestavené v rámci procesu tvorby Strategie bydlení města Brna 2018–2030.

3.2.1. Použitá metoda

„Metoda stromování“ vychází z uplatňovaného přístupu logického rámce, jehož cílem je detailní a přehledné znázornění problémů a příčin, které vedou k nežádoucím jevům v lokalitě.

Metoda práce stojí na definici tzv. „jádrového problému“, který obecně vystihuje nežádoucí situaci. Tento obecný problém je dále doplňován o jasně definované příčiny a podpříčiny, které jej způsobují. Vše je zaznamenáváno do přehledné mentální mapy tzv. „stromu problémů a příčin“, který poskytuje ucelený obrázek toho, jak hluboký jádrový problém je a co konkrétně jej způsobuje.

Tato metoda k problematice přistupuje ze tří hledisek:

- S jakými bariérami (příčinami) se potýká cílová skupina?
- Jaké problémy jsou vnímány na straně majitelů aktiv (lokální partneři, NNO, obce,…)?
- Jaká jsou specifika problému v kontextu lokálního hlediska (specifika lokality – např. geografické umístění obcí/lokalit, dopravní infrastruktura,…)?

Tato metoda byla použita při jednání pracovní skupiny pro oblast bydlení v měsíci dubnu a květnu a při korespondenční formě sběru dat v měsíci červnu 2018. Podkladem byly údaje z analytické části a SWOT analýzy Strategického plánu sociálního začleňování města Brna pro období 2016–2019, které byly na setkáních pracovní skupiny strukturovány podle čtyř hledisek[5] a následně podrobeny analýze. Před samotnou analýzou byl stanoven tzv. jádrový problém a vymezena cílová skupina (CS).

Jádrový problém je formulován jako „**Vysoký počet osob spadajících do cílové skupiny, které žijí v nestandardním bydlení[6], nebo jsou bez bydlení**“, do cílové skupiny pak spadají osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené, lidé bez domova a osoby v bytové nouzi nebo bytovou nouzí ohrožené.

Na definici problémů a příčin se podíleli zástupci těchto organizací:

- Centrum sociálních služeb, p. o.,
- Diecézní charita Brno – AD pro matky s dětmi Domov sv. Markéty, Služby pro muže a ženy bez domova,

[5] Hledisko cílové skupiny, hledisko majitelů aktiv (SMB jako majitel bytového fondu, MČ jako správce bytového fondu, NNO, soukromí vlastníci, ÚP, realizátoři projektů), hledisko lokální (město Brno – MMB, kraj a region: lokální politika) a hledisko systému (stát, zákony).

[6] Z rozpravy o vymezení tzv. *nestandardního bydlení* vyplynulo, že daný pojem je dobře uchopitelný dle typologie ETHOS Evropské federace národních sdružení pracujících s lidmi bez domova (FEANTSA). Pracovní skupina pro oblast bydlení SPSZ se shodla na tom, že využití takto vzniklého chápání pojmu *nestandardní bydlení* však bude třeba pro potřeby SPSZ rozšířit i na jednotlivce.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

- DROM, romské středisko, p. o.,
- Magistrát města Brna – Bytový odbor, Referát soudních agend a dispozic s majetkem,
- Magistrát města Brna – Kancelář náměstka primátora pro oblast Smart city, Oddělení dat, analýz a evaluací,
- Magistrát města Brna – Odbor sociální péče, Oddělení sociální prevence pro mladistvé a mladé dospělé,
- Magistrát města Brna – Odbor sociální péče, Oddělení sociálního začleňování,
- Magistrát města Brna – Oddělení implementace evropských fondů, Referát právně-ekonomický,
- IQ Roma servis, z. s.,
- Práh jižní Morava, z. ú.,
- RMB – člen Komise bydlení,
- Společnost Podané ruce, o. p. s.,
- Ústav prevence a léčby závislostí A Kluby Brno, z. ú..

3.2.2. Definice problémů a příčin

Text níže nabízí perspektivy identifikovaných problémů a jejich příčin, které byly zpracovány v průběhu první poloviny roku 2018 na setkání PS bydlení (viz výše uvedení aktéři).

Perspektiva cílové skupiny

Z hlediska cílové skupiny (dále CS) jsou hlavními problémy **„Bariéry nedostupnosti nájemního bydlení pro CS“** a **„Dlouhodobé zacyklení části lidí v substandardních ubytovacích podmínkách (nekvalitní bydlení, SVL, komerční ubytovny)“**. Příčiny bariér nedostupnosti nájemního bydlení je možno spatřit v nízkých příjmech CS a zároveň nedostatku pracovních příležitostí pro CS, ubývání možností nájemního bydlení kvůli vysoké poptávce a jeho nepřibývání v dostatečné potřebě, kdy se staví byty primárně k prodeji nikoliv pro nájemní bydlení, rostoucích cenách nájmů u soukromníků i v bytech obecních, v situaci, kdy sociální dávky neumožňují našetřit na „kauci“ a nereflektují ceny v místě obvyklé (cenové mapy), v zadluženosti a exekucích CS. Za příčinu dlouhodobého zacyklení v substandardních ubytovacích podmínkách lze považovat propadání určité části CS sítí služeb vzhledem k nedostatečné nabídce specifických služeb (hlavně pro osoby s duálními diagnózami), nedostatek informací nebo bariéry v režimových zařízeních (nemožnost pobytu se zvířetem, omezení pro uživatele návykových látek), stigmatizaci CS kvůli současné adrese a diskriminaci na základě etnika, velikosti/početnosti rodin či zdravotního stavu. Na pracovní skupině bylo dále poukázáno na ztrátu motivace u CS (rezignace na základě opakovaných negativních zkušeností) a zcela chybějící zkušenost s jiným (tzn. standardním) typem bydlení (dlouhodobé až celoživotní pobyty v ubytovacích zařízeních a substandardních prostorách).

Na práci s cílovou skupinou se ve městě Brně podílí několik organizací. Nejčastěji zmiňovanými činnostmi, kterými reagují na identifikované příčiny, jsou poradenství, pomoc a podpora při vyřizování sociálních dávek, žádostí o obecní či sociální byty, při hospodaření s finančními prostředky, hledání zaměstnání (propojení na projekty KPSVL v oblasti zaměstnanosti), doprovod na jednání na úřadech, asistence při vyjednávání se soukromými pronajímateli, depistáž a kontaktování CS v přirozeném prostředí, podpora dobrých sousedských vztahů, zprostředkování služeb (AD, přechodové bydlení), poskytování dluhového poradenství a podávání návrhů na insolvence, hledání jiných zdrojů financí (nadace a granty), umožnění podpory od širšího multidisciplinárního týmu (psychoterapeut, peer pracovník). Dále bylo zmíněno i zaměření se na intenzivní podporu motivace

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

klienta. Také probíhá síťování klientů na další relevantní organizace a služby, případně některé organizace vytvořili vlastní síť pro okamžitou pomoc v akutní nouzi (Charitní záchranná síť) a snaží se o aktivní vyjednávání s ostatními aktéry procesu (zejm. s ÚP a OSPOD). Na úrovni MMB je pak jednou z dalších činností i plánování nové bytové výstavby a poskytování sociálních a dostupných bytů.

Perspektiva majitelů aktiv

Z hlediska majitelů aktiv byl identifikován problém **„Velké množství komerčních ubytoven cílících na sociálně slabé domácnosti (obchod s chudobou – zisk)“**, **„Nízká úspěšnost řešení zakázek týkajících se zprostředkování bydlení“**, **„Nejistota financování u NNO a města – špatná udržitelnost dobře fungujících projektů a programů (vč. KPSVL projektů)“** a **„Pobytové sociální služby nepomáhajících k vyřešení bytové nouze uživatelů (setrvání v bytové nouzi po odchodu ze zařízení)“**. Mezi příčiny existence množství ubytoven cílících na sociálně slabé domácnosti patří absence jiných řešení (krom nedostatečného počtu bytů a vysokých prahů či naplněné kapacity AD jde také o chybějící prevenci vzniku nedůstojných podmínek bydlení). Důvody nízké úspěšnosti při řešení zakázek zprostředkování bydlení jsou spatřovány v omezené možnosti podpory sociální práce pro klienta (závislost sociálních pracovníků na jiných zdrojích), předsudcích a nízké ochotě k sousedskému soužití ze strany „starousedlíků“ nebo v nesolventnosti CS pro pronajímatele (chybí garance krytí rizik). Příčinou problému nejistoty financování je jednak nedostatečně flexibilní síť sociálních služeb a problematické financování z kraje. Předpokládaným důvodem, proč pobytové sociální služby často nepomáhají k vyřešení bytové nouze uživatelů, je neexistence jiných řešení.

Aktéři spatřují možnosti řešení problému ubytoven cílících na sociálně slabé domácnosti v budování kapacit sociálního (i obecního) bydlení, které vidí jako důstojnou alternativu pro osoby z CS. Dále doporučují zaměřit se na komunikaci s ubytovnami a nastavení standardu bydlení spočívajícím v důstojných podmínkách (např. hygienická nezávadnost). Na předsudky a diskriminaci na volném trhu s byty reagují pořádáním osvětových a destigmatizačních akcí pro veřejnost (Noc venku, Ghettofest, Měsíc bláznovství, Dny duševního zdraví), ale také edukací přímo při jednání s pronajímateli či snahou o situování (chráněného) bydlení pro CS do běžné zástavby. Pro usnadnění výměny obecních bytů je pod Bytovým odborem MMB provozován internetový portál[7].

Perspektiva lokální úrovně

Na lokální úrovni se pracovní skupina mimo jiné zabývala otázkou **„Koncentrace sociálně vyloučených obyvatel“** do několika málo městských částí, jehož příčinou je rozdílná velikost (kapacita) bytového fondu a nedostatečná sdílená odpovědnost MČ za řešení bytové situace osob ohrožených sociálním vyloučením a bytovou nouzí. I nadále přetrvává **„Potřeba rekonstrukce obecního bytového fondu“**, kdy zazněl požadavek na komplexnost přístupu k opravám (nezbytnost rekonstrukce celých bytových domů, nikoli pouze bytů), **„Nedostatečný počet sociálních bytů“** a **„Vysoké prahy pro přidělení městského bytu (pravidla, která fakticky vylučují CS)“**. Na pracovní skupině zazněla kvůli problematice **„Postupně narůstajícího počtu vystěhování z obecních bytů“** potřeba zaměření se na systémové řešení nedostatečné prevence ztráty bydlení.

Na jednáních pracovní skupiny bylo poukazováno i na některé problematické oblasti z hlediska systému. Jedná se zejména o chybějící zákon o sociálním bydlení, problematické okruhy ve stávajícím znění zákona o pomoci v hmotné nouzi (nejednoznačnosti ve výkladu zákona a prostor

[7] Portál Výměna bytů ve vlastnictví statutárního města Brna je dostupný na: https://vymenabytu.brno.cz/vymena/.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

pro nejednotný postup Úřadů práce) i zákon o státní sociální podpoře, včetně problematických navrhovaných úprav dávek na bydlení u obou zákonů, a o potřebu zvýšeného důrazu na prevenci dluhové pasti a posílení finanční gramotnosti jakožto součásti vzdělávacích programů (přesah do tematické oblasti vzdělávání).

3.2.3. SWOT analýza – podpora bydlení pro obyvatele se specifickými potřebami

SWOT analýza je čerpána z materiálu Strategie bydlení města Brna 2018-2030. Na jejím vzniku se podílela pracovní skupina sestavená z odborníků dané oblasti. Svým obsahem vhodně doplňuje zjištěné požadavky „metodou stromování“.

Tabulka 7 – SWOT analýza, zdroj: Strategie bydlení města Brna

Silné stránky	Slabé stránky
Obec disponuje dostatečným obecním fondem. Ve srovnání s jinými krajskými městy dokonce s nejvyšším (dle podílu na celkovém bytovém fondu).	**Nedostatečný počet stávajících i nově budovaných sociálních bytů - neodpovídá míře potřeb specifických cílových skupin.**
Schválení Pravidel pronájmu bytů v domech v majetku města umožnilo nastavení pravidel pro byty určené specifickým skupinám obyvatel.	**Existence sociálně vyloučených lokalit na území města. V centru města se navyšuje poměr bydlení sociálně slabých skupin obyvatel.**
Obsazování bytů zvláštního určení (DPS a bezbariérové byty) z úrovně města.	Nedostatečná sdílená zodpovědnost městských částí za sociální problémy (nevztahuje se na DPS).
Existence Standardů rekonstruovaných bytových domů.	**Nerovnoměrné rozprostření obecního bytového fondu v městských částech.**
Existence Strategického plánu sociálního začleňování města Brna.	Zájmy městských částí nekorespondují s celoměstskými zájmy. Nezájem MČ vyjma Brno-střed a Brno-sever o problematiku sociálního začleňování.
Existence pilotních projektů řešících potřeby některých specifických skupin obyvatel.	**Chybějící systematická opatření pro sociálně vyloučené lokality, vč. strategie rozpouštění sociálně vyloučených lokalit.**
Zavadění domovníku do problémových bytových domů.	**Absence systematických opatření pro řešení problémů sousedského soužití a s tím spojená ztráta pocitu bezpečí v důsledku sousedských soužití s některými specifickými skupinami obyvatel.**
	Neexistence krizových bytových jednotek a krizového plánu pro řešení nepředvídatelných událostí
	Diskriminační překážky při využívání nabídek na trhu s pronájmy bytů soukromých vlastníků
	Neznalost a nezájem o rizika segregace a neexistence kvantifikace nákladů obce na řešení důsledků segregace.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Příležitosti	Hrozby
Rozpuštění sociálně vyloučených lokalit. Nastavení vhodných podmínek k využití bytového fondu ve vyloučených lokalitách mladými lidmi, kteří preferují bydlení v blízkosti centra.	**Malá veřejná a politická podpora některých specifických skupin obyvatel. Nedostatečné vnímání řešení bydlení potřebných cílových skupin jako celospolečenského zájmu.**
Nastavení podmínek pro výstavbu nájemních bytů soukromými investory.	**Stárnutí populace a s tím související vyšší nároky na bezpečnost a adekvátní fyzické obytné prostředí a služby.**
Rozšíření institutu domovníka zvýšením počtu domovnických bytů, případně dalšími systémovými opatřeními za účelem zajištění kontroly pořádku a soužití v domech se sociálními byty.	Nižší poptávka po bytech v sociálně vyloučených lokalitách z důvodu obav o bezpečnost a obav z možného problematického sousedství
Aktivní spolupráce s investory v rámci developerských projektů a bytovými družstvy s cílem využít všechny možnosti výstavby bytů pro specifické skupiny obyvatel.	Rostoucí segregace a chudoba, zhoršení situace a nárůst sociálně vyloučených lokalit jako důsledek dlouhodobě neřešených problémů.
Zvýšení kvality a vybavenosti veřejných prostranství v okolí bytových domů (např. dětská hřiště, odpočinková místa, osvětlení, čistota).	Nedostatečná nebo nevhodná sociální práce s cílovou skupinou osob v bytové nouzi.
Začlenění bytů pro specifické skupiny obyvatel do přirozeného prostředí města.	Nedostatečná nebo nevhodná správa bytového fondu v MČ.
Využívání systémů prevence bezdomovectví (např. prostupné bydlení, housing first). Systémové zavedení pozitivních poznatků z pilotních projektů.	Nepřipravenost města na dopady legislativních změn, např. zákona o hmotné nouzi.
Spolupráce v poskytování bydlení obyvatelům se specifickými potřebami v rámci metropolitní oblasti.	
Rozvoj komunitní práce se specifickými skupinami obyvatel.	
Rozvoj spolupráce Odboru sociální péče a Bytového odboru včetně provázanosti Strategie bydlení na proces komunitního plánování sociálních služeb.	
Vhodnější nastavení a posílení správy bytového fondu včetně sjednocené evidence bytů pro specifické skupiny obyvatel a systémové zavedení principů zamezujících segregaci.	
Možnost využívání legitimního nástroje v Pravidlech pronájmu – byty v celoměstském zájmu.	

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

4. Návrhová část

Vize: „V roce 2025 se budou lidé v Brně jen výjimečně dostávat do situace bytové nouze, pokud se do této situace přece jen dostanou, nebudou v této situaci muset být dlouhodobě a nebudou se do ní dostávat opakovaně."

Motto: „Důstojné bydlení je základ."

Vzhledem k platnosti zvolené vize i nastavenému mottu z dokumentu Strategického plánu sociálního začleňování města Brna pro období 2016–2019 jsou tyto teze převzaty i pro tento dokument a navrhovaná opatření dále kontinuálně navazují na předešlé kroky. Návrhová část je kombinací návrhů řešení problémů a jejich příčin ze strany pracovní skupiny pro oblast bydlení KPSVL a Agentury pro sociální začleňování (ASZ). Základem pro řešení je definování hlavního cíle strategie intervence, kterým je „**Zvýšení počtu osob ve standardním bydlení při upevnění funkčních nástrojů předcházejících situaci bytové nouze a ztráty bydlení**". Tohoto cíle je možné dosáhnout jen za předpokladu využití komplexního a koordinovaného přístupu k řešení, jehož základem je úzká a systémová spolupráce na úrovni Magistrátu města Brna, jednotlivých městských částí a při aktivním zapojení dalších institucí státního a nestátního sektoru. Nelze opomenout nezbytnost kontinuální politické podpory pro nastavené řešení, které je možné plánovat pouze v dlouhodobém horizontu.

Jmenované problémy a jejich příčiny stále směřují k nezbytnosti zvýšení dostupnosti standardního bydlení, včetně nájemního bydlení na soukromém trhu. S funkčním nastavením bytové politiky města souvisí jak pravidelný monitoring trhu s byty, tak i potřeb cílové skupiny, tj. obyvatel města a zvláště zranitelných skupin. Výsledkem by pak mělo být vytvoření stabilního informačního systému pro možnosti podpory lidí v bytové nouzi, který by umožňoval volbu vhodných opatření, včetně preventivního řešení. Podobně jako jiné pracovní skupiny, tak i tato poukázala na potřebu se hlouběji a aktivněji zabývat volbou vhodné komunikace problematiky sociálního vyloučení směrem k veřejnosti (práce s negativním veřejným míněním), ale také aktivněji vystupovat při vyjednávání s (nezapojenými) MČ při naplňování principu nesegregace.

Významným aktérem pro řešení bytové politiky je Úřad práce ČR. V rámci připravovaných i realizovaných projektů se prokazuje význam systematičnosti spolupráce mezi jednotlivými subjekty s Úřadem práce, zvláště pokud jde o ujasňování postupů v oblasti dávkového systému pomoci v hmotné nouzi. Řešením je vytvoření stabilního prostoru k přenosu informací, propojování a plánování spolupráce napříč všemi dílčími oblastmi a síťování. V oblasti bydlení by aktuálně mělo být obsahem také informování o městské sociálně bytové politice a propojování sektoru sociálních služeb se sociálním bydlením.[8]

V rámci podpory spjaté se strategickým materiálem SPSZ bylo na území města podpořeno v režimu Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám celkem 7 projektů zaměřených na oblast bydlení. Celková alokace těchto projektů činí částku 53 mil Kč, přičemž většina těchto projektů bude ukončena v roce 2020. Tematické zaměření projektů je velmi pestré od prevence bezdomovectví, přes

[8] Např. propojení stávající sítě azylových domů se sociálním bydlením, což by mohlo být reakcí na pracovní skupinou identifikovanou příčinu toho, že pobytové sociální služby často nepomáhají k vyřešení bytové nouze uživatelů, kterou je neexistence návazných řešení.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování", registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

individuální podporu k bydlení, zavádění prvků „housing first“ i využívání metod prostupného bydlení. Nositeli projektů jsou jak nestátní organizace, tak i statutární město Brno. Krom tohoto na území města směřují/směřovaly i další finanční prostředky mimo výzvu OPZ KPSVL v rámci sociálních inovací (Rapid Re-Housing, Symbios) a výzvy MPSV Pilotní testování koncepce sociálního bydlení a Housing first. I přes realizované projekty Operačního projektu Zaměstnanosti (dále OP Z) KPSVL a další aktivity (inovační projekt či pilotní projekt Ministerstva práce a sociálních věcí ČR pro oblast bydlení, které jsou však již ukončeny či budou končit v blízké době) na základě analytických podkladů a vyjádření pracovní skupiny bydlení jsou stále identifikovány nedostatečné kapacity specificky cílených sociálních služeb. Jen částečně tak byla naplněna priorita č. 1 oblasti bydlení (Zajištění dostupnosti běžného nájemního bydlení pro lidi bez domova či vyloučené z bydlení) materiálu SPSZ. Jako vhodné se jeví vytvořit kapacity (pobytové, krizové) nejen pro osoby s duálními a vícečetnými diagnózami, ale také reagovat na rychle vzrůstající podíl osob v seniorském věku[9] (včetně osob těsně před touto hranicí 55–60 let) v situaci ohrožení ztrátou bydlení, což s sebou nese potřebu propojení sektoru zdravotního a sociálního s účelem zajištění služeb komplexní péče „pod jednou střechou“. Zároveň je pro osoby v situaci bytové nouze nezbytné zajistit návaznost sociální péče po opuštění zdravotnického zařízení. Skupinu se specifickými potřebami představují osoby ohrožené domácím násilím, pro které je nezbytné zajistit nejen krizové/přechodné bydliště, ale následné i stabilní bydlení. Jako vhodné se jeví vytvořit kontaktní poradenské místo, které bude schopné řešit akutní situace jak ve vztahu k obecnímu bytové fondu, ale i soukromému trhu s byty (cíl nebyl naplněn v rámci SPSZ)

Průběžné výsledky monitoringu dopadů sociální práce zaměřující se na bydlení prokazují vysokou úspěšnost. Zvláštně cenná je možnost spojení těchto aktivit s dluhovým poradenstvím, což přináší „zisk“ i samosprávě v podobě snižování dlužných částek či předcházení vzniku dluhu. Významným dopadem je skutečnost, že odpadají náklady spojené s ukončováním nájemních smluv, což má příznivý vliv na dotčené domácnosti a projevuje se například ve stabilitě školní docházky, získání a udržení si zaměstnání, atd. Vzhledem k trvalé potřebě hájení práv a zájmů osob z CS v oblasti právního poradenství a advokátního zastupování napříč oblastmi se jako vhodné ukazuje do struktury Odboru sociální péče MMB systematicky začlenit právníky/advokáty, kteří by převzali část agendy sociálních pracovníků, s nimiž by byly v řešení klientského případu v úzkém kontaktu[10]. Obdobně lze uvažovat o zakotvení pozic mediátorů.

Vše výše zmíněné se váže k deklarované potřebě tvorby transparentního koncepčního dokumentu (Koncepce sociálního bydlení) postihujícího oblast sociálního a dostupného bydlení na území města Brna, který by určoval jak materiální zázemí (počet bytů, jejich vybavení, umístění atd.), tak propojení s výkonem sociální práce, a to na úrovni obce či spolupracujících subjektů z řad státních či nestátních organizací. Tento materiál by měl dále úzkou synergickou provazbu k ostatním strategickým a koncepčním dokumentům Statutárního města Brna, takovým způsobem, aby naplňování cílů bylo koncepční a udržitelné.

[9] Seniorský věk = 60+.

[10] Opatřením bude zajištěna nezávislost počtu úvazků pracovníků na síti sociálních služeb v JMK, dojde k zefektivnění procesu, neboť sociální pracovníci nebudou nuceni klienta odesílat do jiného zařízení (s čekací lhůtou) a budou moci také sami přímo využívat právního poradenství v situacích, kdy si budou potřebovat svůj postup ověřit.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Konkrétní opatření by z výše uvedeného měla především směřovat k:

- **Budování kapacit standardního nesegregovaného bydlení** pro cílovou skupinu – osoby/domácnosti v bytové nouzi (soukromý, obecní bytový fond).
- **Snižování bariér pro vstup** cílových skupin **na volný i obecní trh s byty**.
- **Posílení kapacit sociální práce se zaměřením na podporu bydlení** ve všech jejích fázích (získání bydlení, udržení bydlení).
- **Vytvoření týmu pro řešení krizových situací oblasti bydlení, včetně posílení kapacit nabídky krizového bydlení.**
- **Pravidelný monitoring potřeb cílové skupiny se zvláštním zaměřením na rizikové lokality (ubytovny atd.)**.
- **Podpora obětí domácího násilí v rámci bytové problematiky**.
- Rozšíření **personálních kapacit týmu Odboru sociální péče MMB o právní experty** a zakotvení pozic **mediátorů** pro řešení sousedských sporů.
- **Posílení kapacit** sociální práce v režimu **krizového bydlení**.
- Posílení **spolupráce mezi sektorem sociální práce a oblastí zdravotnických služeb**.
- Posilování **síťování sociální práce** a současně i **paralelní posílení dalších oblastí sociální práce** – poradenství v oblasti **dluhové problematiky, poradenství pro zaměstnanost,** atd.
- **Posilování spolupráce s dalšími aktéry** vstupujících do prostředí řešení bytové politiky – státních i nestátních organizací.
- Podpora **tvorby koncepční bytové politiky na území města** se zaměřením na oblasti krizového, sociálního a dostupného bydlení.
- **Nastavení systému vyhodnocování dopadů ustavených metod a postupů sociální práce** k podpoře bydlení a využití těchto výstupů pro zvyšování efektivity nastavených procesů (podpoře cílové skupiny).

4.1. Definice cílové skupiny TAP

Na základě identifikace potřeb a analytických materiálů byla definována cílová skupina TAP, která se svým rozsahem překrývá s doporučovanou typologií ETHOS (podrobněji viz příloha) pro nastavování opatření k sociálnímu bydlení. Pro určení cílů a opatření je definována jako **„osoby ohrožené nestabilitou v oblasti bydlení (osoby v bytové nouzi)“**. Do této skupiny osob patří jedinci:

- bez střechy nad hlavou (osoby přežívající venku nebo v noclehárně),
- bez domova (osoby bydlící v ubytovnách nebo institucích, např. sociálních ubytovnách, ubytovnách pro bezdomovce, azylových domech, ve věznicích, zdravotnických zařízeních, v zařízeních pro děti nebo podporovaném bydlení),
- v nejistém bydlení (lidé žijící v přechodném bydlení u rodiny nebo přátel, bydlení bez právního nároku, osoby ohrožené vystěhováním nebo osoby ohrožené násilím),
- v nevyhovujícím bydlení (osoby žijící v provizorních nebo neobvyklých obydlích, v neobyvatelném bydlení nebo přelidněných bytech).

Zvláštní pozornost bude zaměřena na cílové skupiny, které kumulují handicapy vícero oblastí, osoby v bytové nouzi, zvláště zranitelné osoby atd. V této specifikaci se pak dále v praxi odráží některé proměnné, jako je proces stárnutí společnosti (senioři ohrožení ztrátou bydlení, atd.), navyšující se počet sólo rodičů atd. Konkrétně se jedná o tyto cílové skupiny:

- osoby s nedostatečnými nebo malými zkušenostmi se standardním bydlením,

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

- osoby v tíživé finanční situaci,
- osoby opouštějící ústavní výchovu,
- osoby se zdravotními hendikepy, včetně psychiatrických diagnóz,
- sólo rodiče s dětmi,
- osoby se zkušeností s bezdomovectvím.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

4.2. Schematizace opatření, identifikace cílů a priorit

Pro konkrétní přehlednost byla stanovena cílená opatření v horizontu období 2019-2022, která vychází z definovaných potřeb a jsou v souladu s kvantitativní analýzou. V rámci schematizace byl obecný cíl rozdělen na 6 specifických cílů. Tabulka „strategie intervence“ jmenuje i obecné garanty realizace jednotlivých opatření a konkretizuje potřeby finančního pokrytí aktivit ze zdrojů Evropských strukturálních fondů, včetně indikátorového plnění (výstupů), které budou hodnoceny v rámci monitoringu (viz kapitola 5.4).

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Tabulka 8 - Strategie intervence

1. **Strategie intervence:**	**Zvýšení počtu osob ve standardním bydlení při upevnění funkčních nástrojů předcházejících situaci bytové nouze a ztráty bydlení**				
Tematická oblast:	**Bydlení**				
1.1 **Obecný cíl:**	**Očekávaná změna/dopad:** Do roku 2022 budou mít osoby cílové skupiny větší příležitost získat standardní nesegregované bydlení na území města Brna při výkonu individuálně nastavené sociální práci	**Cílová skupina:** Osoby ohrožené nestabilitou v oblasti bydlení (osoby v bytové nouzi)	**Rizika:** Popsány níže		
1.1.1 **Specifický cíl:**	**Očekávaná změna/dopad:** Do roku 2022 bude pomocí kontinuální sociální práce podpořeno 300 osob z cílové skupiny	**Cílová skupina:** Osoby ohrožené nestabilitou v oblasti bydlení (osoby v bytové nouzi)			
Opatření:	**Termín:**	**Garant:**	**Indikátor výsledku:**	**Náklady /zdroj:**	**(Alokace:)**
1.1.1.1	6/2019–6/2022	*MMB* *ASZ* *NNO*	Realizace projektových opatření OPZ dle návrhové části Podpořeno 300 osob z cílové skupiny (100 domácností)	OP Z 2.1	20 000 000,-
1.1.2. **Specifický cíl:**	**Očekávaná změna/dopad:** Do roku 2022 bude vytvořena Koncepce sociálního bydlení pro území města Brna	**Cílová skupina:** Osoby ohrožené nestabilitou v oblasti bydlení (osoby v bytové nouzi)			
Opatření:	**Termín:**	**Garant:**	**Indikátor výsledku:**	**Náklady /zdroj:**	**(Alokace:)**
1.1.2.1	6/2019–6/2022	*MMB* *ASZ* *NNO*	Vznik dokumentu Koncepce sociálního bydlení pro území města Brna.	Projekt Pilotní testování koncepce sociálního bydlení ve městě Brně, OP Z	X

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

1.1.3. **Specifický cíl:**	**Očekávaná změna/dopad:** Do roku 2022 bude vyhrazeno minimálně dalších 40 bytů pro účely sociálního bydlení			**Cílová skupina:** Osoby ohrožené nestabilitou v oblasti bydlení (osoby v bytové nouzi)	
Opatření:	**Termín:**	**Garant:**	**Indikátor výsledku:**	**Náklady /zdroj:**	**(Alokace:)**
1.1.3.1	6/2019–6/2022	*MMB*	Vyhrazeno minimálně 40 bytů pro účely sociálního bydlení	X	X
1.1.4 **Specifický cíl:**	**Očekávaná změna/dopad:** Do roku 2022 bude zřízeno kontaktní místo pro bydlení (bytová kancelář), které podpoří svou činností 200 osob z cílové skupiny			**Cílová skupina:** Osoby ohrožené nestabilitou v oblasti bydlení (osoby v bytové nouzi)	
Opatření:	**Termín:**	**Garant:**	**Indikátor výsledku:**	**Náklady /zdroj:**	**(Alokace:)**
1.1.4.1	6/2019–6/2022	*MMB* *NNO*	Podpořeno minimálně 200 osob z cílové skupiny	OP Z 2.1	součástí alokace 1.1.1.1
1.1.5 **Specifický cíl:**	**Očekávaná změna/dopad:** Do roku 2022 bude dále rozvíjena a stabilizována sociální práce se zaměřením na podporu k bydlení a řešení krizových situací			**Cílová skupina:** Osoby ohrožené nestabilitou v oblasti bydlení (osoby v bytové nouzi)	
Opatření:	**Termín:**	**Garant:**	**Indikátor výsledku:**	**Náklady /zdroj:**	**(Alokace:)**
1.1.5.1	6/2019–6/2022	*MMB* *NNO* *ASZ*	Realizace vzdělávacích setkání a seminářů k podpoře sociální práce se zaměřením na podporu bydlení (min. 50 účastníků) Vytvoření týmu pracovníků zaměřených na řešení krizových situací při ztrátě bydlení Vytvoření krizového plánu	OP Z 2.1	součástí alokace 1.1.1.1

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

			spolupráce při řešení krizových situací		
1.1.6 **Specifický cíl:**	**Očekávaná změna/dopad:** Do roku 2022 bude plně etablována a stabilizována pracovní platforma věnující se oblasti sociálního bydlení při koordinaci MMB			**Cílová skupina:** Osoby ohrožené nestabilitou v oblasti bydlení (osoby v bytové nouzi)	
Opatření:	**Termín:**	**Garant:**	**Indikátor výsledku:**	**Náklady /zdroj:**	**(Alokace:)**
1.1.6.1	6/2019 – 6/2022	*MMB* *NNO* *ASZ*	Plné ustavení a realizace pracovních setkání pracovní platformy zástupců státního a nestátního sektoru věnující se oblasti sociálního bydlení na území města Brna: • Počet setkání: minimálně 2x ročně. • Počet účastníků: minimálně 10 při reprezentativním zastoupení všech adekvátních aktérů. • Vazba výstupů setkání k tvořené Koncepci sociálního bydlení města Brna.	OP Z 2.1	součástí alokace 1.1.1.1

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

4.3. Analýza rizik

V této části jsou uvedeny informace o možných překážkách, které mohou nastat při realizaci konkrétních opatření. Tato část sestává z identifikace rizik a doporučených kroků vedoucích k eliminaci možných negativních dopadů. Významným faktorem může být nízký počet bytů v režimu sociálního bydlení. Na straně CS lze identifikovat riziko jejího nedostatečného zapojení, které je pro úspěšné řešení dané problematiky stěžejním faktorem, a to i na straně jednotlivých městských částí. Důležité je taktéž zmínit, že rizikem mohou být i nízké kapacity sociálních pracovníků.

Tabulka 9 – Analýza rizik

Název rizika	Pravděpodobnost	Závažnost	Vyhodnocení
Nedostatek bytů pro sociální bydlení	**Střední**	**Vysoká**	**Průběžné**
Prevence	Pravidelná setkání zástupců MMB, městských částí a předjednání odpovídajících kapacit a postupu vyčleňování bytového fondu pro sociální bydlení. Oslovení do řešení i zástupce soukromého trhu s byty. Vytvoření funkčního vzájemného komunikačního informačního systému, včetně monitoringu volných bytových jednotek. Výstavba/ renovace sociálních bytů z národních dotačních výzev/ESIF zdrojů.		
Nízké kapacity sociálních pracovníků	**Nízká**	**Střední**	**Průběžné**
Prevence	Průběžné vzdělávání sociálních pracovníků ve vztahu k podpoře sociálního bydlení. Prohloubení spolupráce NNO (síťování), které se věnují oblasti bydlení. Spolupráce s akademickým sektorem připravujícím budoucí sociální pracovníky.		
Nízké zapojení cílové skupiny	**Střední**	**Střední**	**Průběžné**
Prevence	Síťování služeb v rámci úzké spolupráce s poskytovateli sociálních služeb. Realizace občanských setkání a průběžný monitoring potřeb cílové skupiny. Individuální podpora cílové skupiny, včetně cílené individuální práce.		
Nízká participace městských částí	**Nízká**	**Střední**	**Průběžné**
Prevence	Koordinace a pravidelné setkávání zástupců MMB a MČ Brno.		

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

5. Implementační část

Implementační fáze Tematického akčního plánu je postavena na základě jasně definovaných činností a rolí jednotlivých subjektů budovaného vztahu.

5.1. Role ASZ

ASZ bude aktivně podporovat obec při realizaci výše uvedených oblastí. Konkrétně budou ze strany ASZ zajišťovány tyto aktivity (včetně společných akcí):

- expertní podpora oblasti bydlení,
- úzká spolupráce při průběžném vyhodnocování dokumentu Tematického akčního plánu,
- úzká spolupráce při podpoře realizace aktivit vycházejících z Tematického akčního plánu, včetně podpory realizace projektových činností,
- přenášení podnětů ze strany obce k národním institucím, včetně příslušných resortů,
- pomoc při nastavení systému vyhodnocování nastavených opatření,
- podpora projektové činnosti ve vztahu k příslušným výzvám ESIF.

ASZ vyčlení pro oblast spolupráce jednoho lokálního konzultanta s odpovídajícím úvazkem, který bude městu Brnu k dispozici. Kromě této personální podpory budou dále využity příslušné expertní a výzkumné personální zdroje (dle poptávky k řešenému tématu).

5.2. Role obce

Obec bude dle závazku aktivně spolupracovat na definovaných cílech v rámci materiálu TAP. Konkrétně bude obec zajišťovat tyto aktivity:

- materiální a organizační podpora realizovaných akcí, včetně jednání utvořených pracovních skupin,
- aktivní činnost při naplňování cílů definovaných v jednotlivých oblastech (na základě TAP),
- spolupráce na výzkumné činnosti,
- spolupráce na procesu monitoringu a vyhodnocování příslušných dopadů.

Obec pověří jednoho pracovníka, který bude mít kompetence pro řešení agendy sociálního začleňování a který bude odpovídat za koordinaci výše uvedeného.

5.3. Systém spolupráce

V rámci přípravy TAP byla utvořena ve spolupráci statutárního města Brna a ASZ pracovní skupina TAP, která se začlenila do již existujícího systému lokálního partnerství. Pro větší efektivitu byla tato skupina spojena s již existující pracovní skupinou bydlení, která vznikla v době tvorby a implementace SPSZ. Cílem vytvořené pracovní skupina TAP (dále PS) je:

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

a) Fáze přípravy: definování nedostatků a potřeb, příslušných tematických priorit a cílů pro tvorbu TAP.
b) Fáze implementace: nastavení realizace jednotlivých opatření, včetně realizace identifikovaných projektových opatření.
c) Fáze vyhodnocení: tato fáze prostupuje všemi výše zmíněnými fázemi, přičemž v závěrečném období, tj. v roce 2022 bude materiál finálně vyhodnocen, včetně nabídky dalších doporučujících opatření pro zajištění kontinuity řešené problematiky.

Jednání PS jsou organizačně zajišťována pracovníkem obce, přičemž na obsahové náplni se společně podílí pracovníci ASZ i obce. Ročně, s ohledem na fázi spolupráce, budou realizována dvě setkání PS.

Pro zajištění koordinace a synergie řešených témat, včetně návrhu souvisejících projektových opatření, budou informace předávány řídící skupině či jinému pověřenému uskupení, které ve své kompetenci gesčně řeší oblast sociální politiky (příslušná komise MMB, PS KPSS atd.). Průběžně tak bude zajištěno předávání informací k vedení obce, zástupcům Odboru sociální péče MMB, dalších státních i nestátních institucí, které mají přímý i nepřímý vztah k řešení bytové politiky na území obce. Tento koordinační subjekt bude pravidelně informován o realizovaných opatřeních takovým způsobem, aby bylo možné dále šířit zprávu o realizaci aktivit v rámci jednání zastupitelstva.

5.4. Vyhodnocování aktivit TAP a monitoring aktivit

Po dobu spolupráce budou průběžně vyhodnocovány jmenované cíle v rámci TAP a současně bude konkrétně sledován dopad konkrétních projektových činností. S níže uvedenými výstupy bude průběžně seznamováno vedení města dle interních postupů, tj. příslušné komise města, spolupracující městské části, rada města, zastupitelstvo města.

Vyhodnocování TAP

Dokument TAP bude hodnocen v souladu s obsahem příslušného naplnění cíle. Materiál bude průběžně vyhodnocován s níže uvedeným harmonogramem:

Tabulka 10 - Harmonogram vyhodnocení TAP

Termín	Zapojení aktéři	Výstup
2020 (1. pololetí)	ASZ, MMB a další aktéři	Interní zpráva průběžného hodnocení TAP.
2021 (1. pololetí)	ASZ, MMB a další aktéři	Interní zpráva průběžného hodnocení TAP.
2022 (1. pololetí)	ASZ, MMB a další aktéři	Závěrečná zpráva hodnocení TAP, včetně návrhu doporučení návazných opatření.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Při vyhodnocení TAP budou využity:

- Statistické údaje vztahující se k sociálnímu začleňování (zvláštní zaměření na oblast bytové politiky).
- Výstupy a dopady projektových i neprojektových aktivit realizovaných v rámci aktivit KPSVL či mimo ně.
- Průběžné evaluační zprávy konkrétních opatření vycházejících z TAP.
- Další výzkumná činnost realizovaná na území města Brna, včetně dalších šetření, která mají vztah k řešené problematice.

Na procesu hodnocení se budou aktivně podílet konkrétní pracovníci obce (a dalších zapojených institucí) při úzké spolupráci s pracovníky ASZ – lokální konzultant, výzkumník, expert pro danou tematickou oblast.

Monitoring

Nastavení monitoringu projektových činností je podmínkou pro úspěšné vyhodnocení plánů, jejichž cíle jsou spjaty se zdroji ESF. Pro monitoring projektových aktivit byl ASZ vytvořen proces (viz příloha), který se zaměřuje na reflexi změn (zamýšlených i nezamýšlených), jež jsou dosahovány realizovanými aktivitami projektů v území sociálně vyloučených lokalit a územích, na něž se zaměřuje příslušný Tematický akční plán.

Tabulka 11 - Harmonogram monitoringu dopadů TAP

Termín	Zapojení aktéři	Výstup
2020 (1. pololetí)	ASZ, MMB, realizátor projekt	Nastavení monitoringu dle aktuální metody a parametrů.
2021 (1. pololetí)	ASZ, MMB, realizátor projekt	Interní zpráva průběžného monitoringu.
2022 (1./2. pololetí)	ASZ, MMB, realizátor projekt	Závěrečná zpráva hodnocení dopadového monitoringu projektu.

Podobně jako na procesu vyhodnocení TAP, tak i na monitoringu se budou aktivně podílet konkrétní pracovníci obce (a dalších zapojených institucí) při úzké spolupráci s pracovníky ASZ – lokální konzultant, výzkumník, expert pro danou tematickou oblast.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Seznam zkratek

AD	Azylový dům
ASZ	Agentura pro sociální začleňování
CS	Cílová skupina
EU	Evropská unie
IROP	Integrovaný regionální operační program
KPSS	Komunitní plánování sociálních služeb
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
NNO	Nestátní neziskové organizace
MČ	Městská část
MMB	Magistrát města Brna
OSP	Odbor sociální péče
OPVVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OPZ	Operační program Zaměstnanost
PS	Pracovní skupina
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování města Brna pro 2016 - 2019
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
SVL	Sociálně vyloučená lokalita
TAP	Tematický akční plán
ÚMČ	Úřad městské části
z. s.	Zapsaný spolek
ZSJ	Základní sídelní jednotka

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Rozdělení Brna do městských částí, zdroj: Brno.cz
Obrázek 2 – Ilustrativní mapa SVL na území Brna
Obrázek 3 – Exekuce 2017 Brno

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Bytová nouze 2018, Brno
Tabulka 2 - Počty lidí bez domova Brno 2018
Tabulka 3 – Hmotná nouze Brno
Tabulka 4 – Počet SPO HN Brno
Tabulka 5 – Ulice s koncentrací příjemců příspěvku na živobytí
Tabulka 6 - Exekuce Brno 2017
Tabulka 7 – SWOT analýza, zdroj: Strategie bydlení města Brna
Tabulka 8 - Strategie intervence
Tabulka 9 – Analýza rizik
Tabulka 10 - Harmonogram vyhodnocení TAP
Tabulka 11 - Harmonogram monitoringu dopadů TAP

Seznam grafů

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel
Graf 2 - Počet lidí bez domova na území města Brna
Graf 3 – Vývoj počtu vyplacených dávek v hmotné nouzi

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Zdroje

Agentura pro sociální začleňování. (2016) Strategický plán sociálního začleňování města Brna pro období 2016-2019.

Fialík, A., Sedláčková D. (2018) Analýza krizových forem bydlení ve městě Brně.

Fakulta sociálních studií MU v Brně. (2016). Analýza potřebnosti rozvoje sociálních služeb v Brně.

GAC. (2015) Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR.

Magistrát města Brna. (2018) Zjišťování počtu lidí bez domova: zpráva o výsledcích projektu.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. (2015) Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015-2025.

Novák, K., Fialík, A., Sedláčková, D. (2018) Analýza krizových forem ubytování v Brně.

Platforma pro sociální bydlení, LUMOS. (2019) Zpráva o vyloučení z bydlení za rok 2018.

PROCESS. (2018) Návrh strategie bydlení města Brna 2018 – 2030, analytická část.

Sýkora, Luděk. (2018) Analýza prostorové segregace ve městě Brně. Praha: Univerzita Karlova.

Závorková, P. (2016). Závěrečná zpráva z registračního týdne pro rodiny s dětmi v Brně. Ostrava: Ostravská univerzita.

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Přílohy

1. Financování TAP
2. Celkový přehled indikátorů TAP
3. ETHOS Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR
4. Monitoring realizovaných projektových aktivit – monitorovací list

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Příloha č. 1 – Financování TAP

Celkový rozpočet TAP a jeho čerpání

Oblast	Priorita	Ob. cíl	Sp. cíl	Částka celkem (Kč)	Finanční zdroj
Bydlení	1.	1.1	1.1.1.	20 000 000	OP Z 2.1.1
			1.1.2.	0	
			1.1.3.	0	
			1.1.4.	součástí alokace 1.1.1.	OP Z 2.1.1
			1.1.5.	0	
			1.1.6.	součástí alokace 1.1.1.	OP Z 2.1.1
TAP celkem:		**20 000 000 Kč**			

Čerpání TAP v OP Z – prioritní osa 2.

Oblast	**Bydlení**
Priorita	**Zvýšení počtu osob ve standardním bydlení při upevnění funkčních nástrojů předcházejících situaci bytové nouze a ztráty bydlení**
Obecný cíl	Do roku 2022 budou mít osoby cílové skupiny větší příležitost získat standardní nesegregované bydlení na území města Brna při výkonu individuálně nastavené sociální práci
Specifický cíl	1.1.1Do roku 2022 bude pomocí kontinuální sociální práce podpořeno 300 osob z cílové skupiny 1.1.4 Do roku 2022 bude zřízeno kontaktní místo pro sociální bydlení (bytová kancelář), které podpoří svou činností 200 osob z cílové skupiny 1.1.5 Do roku 2022 bude dále rozvíjena a stabilizována sociální práce se zaměřením na podporu k bydlení a řešení krizových situací 1.1.6 Do roku 2022 bude plně etablována a stabilizována pracovní platforma věnující se oblasti sociálního bydlení při koordinaci MMB
Opatření	Realizace projektových opatření OPZ dle návrhové části *(červen 2019 – červen 2022)*
Alokace (výzva pro SVL)	20 000 000,- Kč
Operační program	OP Z
Prioritní osa	*2.*
Specifický cíl	*2.1.1.*
OP Z (výzva pro SVL) celkem	*20 000 000,- Kč*
TAP celkem:	*20 000 000,- Kč*

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Příloha č. 2 - Celkový přehled indikátorů TAP Brno

Priorita	Cíl	Název indikátoru	Definice	Jednotka	Hodnota	Zdroje		
						IROP	OPZ	OP VVV
Do roku 2022 budou mít osoby cílové skupiny větší příležitost získat standardní nesegregované bydlení na území města Brna při výkonu individuálně nastavené sociální práci	1.1.1 Do roku 2022 bude pomocí kontinuální sociální práce podpořeno 300 osob z cílové skupiny	Počet osob, které k zajištění svého bydlení přistupují aktivně	Počet osob, které získaly nebo si udržely nájemní bydlení nebo se jejich situace v oblasti bydlení zlepšila díky podpůrným programům v rámci TAP	Osoba	300	0	20 000 000 Kč	0
	1.1.2 Do roku 2022 bude vytvořena Koncepce sociálního bydlení města Brna	Koncepční činnost oblasti sociálního bydlení	Počet metodik, plánů a strategií vztahujících se k podpoře stability bytové politiky a řešení bydlení sociálně vyloučených osob	Dokument	1	0	0	0
	1.1.3 Do roku 2022 bude vyhrazeno minimálně dalších 40 bytů pro účely sociálního bydlení	Počet bytů pro sociální bydlení	Počet bytů nově koupených, rekonstruovaných, vybudovaných nebo vybavených za účelem sociálního bydlení	Byt	40	0	0	0
	1.1.4 Do roku 2022 bude zřízeno Kontaktní místo pro bydlení (bytová kancelář), které podpoří svou činností 200 osob z cílové skupiny	Počet osob, které k zajištění svého bydlení přistupují aktivně	Počet osob, které získaly nebo si udržely nájemní bydlení nebo se jejich situace v oblasti bydlení zlepšila díky podpůrným programům v rámci TAP	Osoba	200	0	podpořeno v rámci alokace OPZ 1.1.1.	0
	1.1.5 Do roku 2022 bude dále rozvíjena a stabilizována sociální práce se zaměřením na podporu k bydlení a řešení krizových situací	Počet vzdělávacích akcí a individuálních podpor.	Počet vzdělávacích a individuální metodické podpory pro oblast zlepšování kvality sociální práce v oblasti bydlení	Počet účastníků	50	0	0	0
		Postup řešení krizové situace ztráty bydlení	Počet metodik, plánů a strategií vztahujících se k podpoře stability bytové politiky a řešení bydlení sociálně vyloučených osob	Dokument	1	0	podpořeno v rámci alokace OPZ 1.1.1.	0
	1.1.6 Do roku 2022 bude plně etablována a stabilizována pracovní platforma věnující se oblasti sociálního bydlení při koordinaci MMB	Počet podpořených partnerství.	Počet podpořených partnerství a utvořených platforem	Platforma	1	0	podpořeno v rámci alokace OPZ 1.1.1.	0

Tento materiál vznikl za finanční podpory ESF prostřednictvím OP Zaměstnanost v rámci projektu **„Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605.** Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Příloha č. 3 - ETHOS Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR

(Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025)

Koncepční kategorie	**Operační kategorie**	**Forma bydlení**	**Generická (druhová) definice**	**Národní subkategorie**
BEZ STŘECHY	1 Osoby přežívající venku	1.1 Veřejné prostory nebo venku (na ulici)	Osoby přežívající na ulici nebo ve veřejně přístupných prostorách bez možnosti ubytování	1.1.1 Osoby spící venku (např. ulice, pod mostem, nádraží, letiště, veřejné dopravní prostředky, kanály, jeskyně, odstavené vagony, stany, garáže, prádelny, sklepy a půdy domů, vraky aut)
	2 Osoby v noclehárně	2.1 Noclehárna	Osoby bez obvyklého bydliště, které využívají nízkoprahové noclehárny	2.1.1 Osoby v nízkoprahové noclehárně 2.1.2 Osoby sezonně užívající k přenocování prostory zařízení bez lůžek
BEZ DOMOVA	3 Osoby v ubytovnách pr o bezdomovce	3.1 Azylový dům pro bezdomovce	Osoby v azylových domech s krátkodobým ubytováním	3.1.1 Muži v azylovém domě 3.1.2 Ženy v azylovém domě 3.1.3 Matky s dětmi v azylovém domě 3.1.4 Otcové s dětmi v azylovém domě 3.1.5 Úplné rodiny v azylovém domě 3.1.6 Osoby v domě na půli cesty
		3.2 Přechodná ubytovna	Osoby ve veřejných ubytovnách s krátkodobým ubytováním, které nemají vlastní bydlení	3.2.1 Osoby ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení) 3.2.2 Osoby v přístřeší po vystěhování z bytu
		3.3 Přechodné podporované ubytování	Bezdomovci v přechodném bydlení se sociální	3.3.1 Bydlení s podporou výslovně určené pro

			podporou	bezdomovce neexistuje
	4 Osoby v pobytových zařízeních pro ženy	4.1 Pobytové zařízení pro ženy	Ženy ubytované krátkodobě v zařízení z důvodu ohrožení domácím násilím	4.1.1 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající na skryté adrese 4.1.2 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající v azylovém domě
	5 Osoby v ubytovnách pro imigranty	5.1 Přechodné bydlení (azylová zařízení pro žadatele o azyl)	Imigranti v přechodných ubytovnách z důvodu imigrace	5.1.1 Žadatelé o azyl v azylových zařízeních
		5.2 Ubytovny pro migrující pracovníky	Osoby v ubytovnách pro migrující pracovníky	5.2.1 Migrující pracovníci – cizinci ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)
	6 Osoby před opuštěním instituce	6.1 Věznice a vazební věznice	Bez možnosti bydlení po propuštění	6.1.1 Osoby před opuštěním věznice
		6.2 Zdravotnická zařízení	Zůstává déle z důvodu absence bydlení	6.2.1 Osoby před opuštěním zdravotnického zařízení
		6.3 Zařízení pro děti	Bez možnosti bydlení	6.3.1 Osoby před opuštěním dětské instituce 6.3.2 Osoby před opuštěním pěstounské péče
	7 Uživatelé dlouhodobější podpory	7.1 Pobytová péče pro starší bezdomovce	Senioři a osoby invalidní dlouhodobě ubytované v azylovém domě	7.1.1 Muži a ženy v seniorském věku nebo invalidé dlouhodobě ubytovaní v azylovém domě
		7.2 Podporované bydlení pro bývalé bezdomovce	Dlouhodobé bydlení s podporou pro bývalé bezdomovce	7.2.1 Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje
NEJISTÉ BYDLENÍ	8 Osoby žijící v nejistém bydlení	8.1 Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	Přechodné bydlení u příbuzných nebo přátel	8.1.1 Osoby přechodně bydlící u příbuzných nebo přátel (nemají jinou možnost bydlení)

				8.1.2 Osoby v podnájmu (nemají jinou možnost bydlení)
		8.2 Bydlení bez právního nároku	Bydlení bez právního nároku, nezákonné obsazení budovy	8.2.1 Osoby bydlící v bytě bez právního důvodu 8.2.2 Osoby v nezákonně obsazené budově
		8.3 Nezákonné obsazení pozemku	Nezákonné obsazení pozemku	8.3.1 Osoby na nezákonně obsazeném pozemku (zahrádkářské kolonie, zemnice)
	9 Osoby ohrožené vystěhováním	9.1 Výpověď z nájemního bytu	Výpověď z nájemního bytu	9.1.1 Osoby, které dostaly výpověď z nájemního bytu
		9.2 Ztráta vlastnictví bytu	Ztráta vlastnictví bytu	9.2.1 Osoby ohrožené vystěhováním z vlastního bytu
	10 Osoby ohrožené domácím násilím	10.1 Policejně zaznamenané domácí násilí	Případy, kdy policie zasáhla k zajištění bezpečí oběti domácího násilí	10.1.1 Osoby ohrožené domácím násilím – policejně zaznamenané případy – oběti
NEVYHOVUJÍCÍ BYDLENÍ	11 Osoby žijící v provizorních a v neobvyklých stavbách	11.1 Mobilní obydlí	Mobilní obydlí, které není určené pro obvyklé bydlení	11.1.1 Osoby žijící v mobilním obydlí, např. maringotka, karavan, hausbót (nemají jinou možnost bydlení)
		11.2 Neobvyklá stavba	Nouzový přístřešek, bouda, chatrč, barák	11.2.1 Osoby žijící v budově, která není určena k bydlení, např. osoby žijící na pracovišti, v zahradních chatkách se souhlasem majitele
		11.3 Provizorní stavba	Provizorní stavba	11.3.1 Osoby žijící v provizorních stavbách nebo v budovách např. bez kolaudace
	12 Osoby žijící v nevhodném bydlení	12.1 Obydlené neobyvatelné byty	Bydlení v objektu označeném podle národní legislativy jako nevhodné k bydlení	12.1.1 Osoby žijící v nevhodném objektu – obydlí se stalo nezpůsobilým k obývání (dříve mohlo

				být obyvatelné)
	13 Osoby žijící v přelidněném bytě	13.1 Nejvyšší národní norma definující přelidnění	Definované jako překračující nejvyšší normu podle rozměru nebo počtu místností	13.1.1 Osoby žijící v přelidněných bytech

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Agentura pro sociální začleňování

Monitorovací list

I. Část : Základní údaje			
A.	**Název subjektu**		
B.	**Název projektu**		
C.	**Registrační číslo projektu**		
D.	**Realizace projektu (od – do)**		
E.	**Řešený problém**		
F.	**Lokalita (území SVL/městské části/obec(obce)) ve které byl projekt realizován**		
G.	**Příčiny problému**		
H.	**Obecný cíl projektu**		
I.	**Cílová skupina**		
J.	**Podpora cílové skupině prostřednictví sociální služby**	**ANO/NE**	
		Identifikátor:	
		Název:	
		Druh:	
		Forma:	
H. Dílčí cíle vedoucí k dosažení obecného cíle		Ukazatel	Monitorovací indikátor
1.			
2.			
3.			
I.	**Vazba SPSZ xxxxxx**		
PRIORITA (číslo, znění)		**CÍL (číslo, znění)**	**Ukazatel (výstup)**
OPATŘENÍ (číslo, znění)			

II. Část – Monitoring dopadů			
1) Cílová skupina			
		Celkem k xxx	Celkem k xxx
A.	Osoby z CS podpořené v rámci projektu celkem		
B.	Počet „nových„ osob/rodin, které získaly podporu od data zahájení projektu (osoby které do té doby žádnou podporu ze strany realizátora nevyužívaly)		
C.	Počet osob, které ukončily využívání podpory z důvodu dosažení účelu (cíle) spolupráce		
D.	Počet osob, které ukončily využívání podpory z jiného důvodu (ze strany osoby příp. realizátora)		
E.	Kvalifikovaný odhad počtu osob z etnické menšiny (% vyjádření)		
F.	Osoby ostatní (jiné než z CS) podpořené v rámci projektu celkem (z hlediska jiného území)		
F.1	V případě podpory osob v dalších územích tato vyjmenujte (na úrovni např. lokality, městské části, nebo obce)		
G.	Počet osob/rodin z CS, kterým nemohla být, z kapacitních důvodů, podpora poskytnuta (zjištěná potřeba podpory byla v souladu s účelem projektu – realizátor je schopen doložit)		
I.	Uveďte jaké osoby další/jiné než z CS získaly podporu Např. instituce, personál		

2) Cíle projektu – služby	
CÍL 1.	
Ukazatele	**Hodnota**

Dílčí ukazatele indikující úspěšné naplnění cíle – dopad na NSS	Celkem k xxx	Celkem k xxx
CÍL 2.		
Ukazatele	**Hodnota**	
Dílčí ukazatele indikující úspěšné naplnění cíle – dopad na NSS	Celkem k xxx	Celkem k xxx

III. Část Sebeevaluační část			
		k xxx	k xxx
A.	**Naplnění dílčího cíle 1.** (% vyjádření)		
	Slovní komentář		

III. Část Sebeevaluační část			
		k xxx	k xxx
A.1	Co se vám povedlo/z čeho máte radost - jaké kroky/činnosti vedly k tomuto úspěchu - vnitřní faktory		
A.2	Co vám pomohlo úspěšně naplnit cíle – externí vlivy		
A.3	Co vás potrápilo/co byste udělali jinak/- jaké kroky/činnosti situaci mohou situaci zlepšit- vnitřní faktory		
A.4	Co vám ztížilo úspěšně naplnit cíle - jaké změny mohou tyto okolnosti zmírnit - externí vlivy		
B.	**Naplnění dílčího cíle 2**		
B.1	Co se vám povedlo/z čeho máte radost - jaké kroky/činnosti vedly k tomuto úspěchu - vnitřní faktory		
B.2	Co vám pomohlo úspěšně naplnit cíle – externí vlivy		
B.3	Co vás potrápilo/co byste udělali jinak/- jaké kroky/činnosti situaci mohou situaci zlepšit- vnitřní faktory		
B.4	Co vám ztížilo úspěšně naplnit cíle - jaké změny mohou tyto okolnosti zmírnit - externí vlivy		

Plnění hlavního cíle projektu

Souhrnný komentář k plnění hlavního cíle projektu		

IV. Část Údaje o sociální službě				
		Před realizací projektu	k xxx	k xxx
A.	Forma poskytované služby			
B.	Cílová skupina služby			
C.	Věková kategorie			
D.	Okamžitá kapacita AMBULANT/TERÉN			
E.	Počet lůžek (pobytová forma)			
F.	Provozní doba			
G.	Místní dostupnost (na úrovni obce, městské části, lokality)			
H.	**Personální zajištění**			
H.1.	Počet sociálních pracovníků			
H.2.	Počet úvazků sociálních pracovníků			
H.3.	Počet pracovníků v sociálních službách			
H.4.	Počet úvazků pracovníků v sociálních službách			
H.5.	Počet dalších pracovníků pracujících přímo s cílovou skupinou			
H.6.	Počet úvazků dalších pracovníků pracujících přímo s cílovou skupinou			
H.7.	Počet pracovníků v nepřímé péči (provozní pracovníci)			
H.8.	Počet úvazků pracovníků v nepřímé péči (provozní			

IV. Část Údaje o sociální službě				
		Před realizací projektu	k xxx	k xxx
	pracovníci)			
H.9.	Počet osob, které si zvýšily prostřednictvím vzdělávací aktivit projektu odbornou kvalifikaci (nad rámec dalšího vzdělávání dle §§ 111 a 116 zákona 108/2006 Sb.)			
I.	**Náklady související s realizací sociální služby celkem**			
I.1.	Osobní náklady (včetně zákonných odvodů, sociálních nákladů, pojištění..)			
	Z toho:			
I.1.1	Osobní náklady pracovníci v sociálních službách			
I.1.2.	Osobní náklady sociální pracovníci			
J.	Provozní náklady (vzdělávání pracovníků, spotřeba materiálu, energie, ostatní služby PHM, pronájem, odpisy atd.),			

V. Udržitelnost – pokračování aktivit		
A	**Plánujeme pokračovat ve všech aktivitách i po ukončení projektu**	
	Uveďte předpokládaný zdroj financování aktivit, případně jakým jiný způsobem by aktivity mohly být zajištěny	
B*	**Plánujeme pokračovat pouze v následujících aktivitách:**	
	1.	
	Uveďte předpokládaný zdroj financování aktivity, případně jakým jiný způsobem by aktivita mohla být zajištěna	

V. Udržitelnost – pokračování aktivit		
	2.	
	Uveďte předpokládaný zdroj financování aktivity, případně jakým jiný způsobem by aktivita mohla být zajištěna	
	3.	
	Uveďte předpokládaný zdroj financování aktivity, případně jakým jiný způsobem by aktivita mohla být zajištěna	
	4.	
	Uveďte předpokládaný zdroj financování aktivity, případně jakým jiný způsobem by aktivita mohla být zajištěna	
	5.	
	Uveďte předpokládaný zdroj financování aktivity	
C	**Neplánujeme realizovat aktivity po ukončení projektu**	
	Uveďte důvod	

V. Udržitelnost – pokračování aktivit	
D	**Nevíme, zda budeme pokračovat v aktivitách po ukončení projektu**
	Uveďte, co ovlivní vaše rozhodnutí

Zpracoval:

Dne:

Statutární město Brno

V Brně 1. 7. 2019

VÝPIS

Usnesení zasedání Zastupitelstva města Brna č. Z8/07
konaného dne 18. června 2019

---

43. Tematický akční plán pro oblast sociálního bydlení ve městě Brně 2019-2022

ZMB schvaluje
Tematický akční plán pro oblast sociálního bydlení ve městě Brně 2019-2022, který tvoří přílohu č. 8 těchto usnesení.

Ověřená příloha je uložena na Organizačním odboru MMB.

* * * * *

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO 004 004 Dominikánské nám. č. 1

JUDr. Markéta Vaňková v. r.
primátorka

Mgr. Petr Hladík v. r.
1. náměstek primátorky

Ověřovatelé:

Vít Prýgl v. r.

Mgr. Jaroslav Suchý v. r.

Výpis je vyhotoven bez přílohy.

Za správnost výpisu:
Marie Doubravová, Organizační odbor MMB

Úřad vlády České republiky

Odbor pro sociální začleňování

Vyjádření Odboru (Agentury) pro sociální začleňování k Tematickému akčnímu plánu obce[1 2]

verze 1.1

Žadatel o vyjádření stanoviska (obec):

Statutární město Brno

Tematický akční plán (TAP)[3] schválen dne:

18. 6. 2019

Kritérium	Komentář
Návaznost TAP na předchozí strategické plány (jejich účinnost/úspěšnost)[4]	TAP navazuje na tématickou kapitolu bydlení Strategického plánu sociálního začleňování města Brna pro období 2016–2019 (SPSZ) a zde navržené priority dále rozvíjí: - Předmět TAP byl zvolen na základě vyhodnocení dosavadního průběhu naplňování opatření SPSZ skrze realizované projekty v rámci KPSVL (celkem 7 projektů zaměřených na bydlení podpořených z výzvy OPZ KPSVL a 3 projekty z výzev na podporu sociálních inovací a výzvy MPSV Pilotní testování koncepce sociálního bydlení a Housing first). - Kvalitativní analytická část TAP je postavená na výsledcích formulace problémů metodou logického rámce, tzv.

[1] V označených pasážích zvolte správnou variantu.

[2] Toto vyjádření Agentura zpracuje, pokud je Tematický akční plán zpracován v rámci vzdálené komplexní podpory a pokud pro realizaci některého z opatření navrhovaných v Tematickém akčním plánu obce bude realizátor žádat o finanční prostředky alokované ve výzvě vyhlášené Řídicím orgánem Operačního programu Zaměstnanost určené pro podporu sociálního začleňování v sociálně vyloučených lokalitách.

[3] Viz příloha f) Metodiky KPSVL verze 1.1.

[4] Jedná se především o Strategický plán sociálního začleňování.

	stromování v setkáních pracovní skupiny bydlení (PS) v průběhu roku 2018, v nichž se řešil průběh realizace opatření SPSZ a dopad na obyvatele SVL města Brna. - Na základě vyhodnocení přínosu realizovaných projektů (většinou v době konání PS v prvním roce realizace) a zkušeností členů PS došlo k pojmenování jádrového (klíčového) problému v oblasti bydlení a jeho rozdělení do několika hledisek. Jádrový problém a strategie intervence (vč. jasné definice cílové skupiny) jsou dále rozvíjeny v návrhové části. - Oblast bydlení a naplňování návrhové části SPSZ, především priority č. 1 (Zajištění dostupnosti běžného nájemního bydlení pro lidi bez domova či vyloučené z bydlení, v nevyhovujícím či nejistém bydlení) je v TAP dostatečně analyzována. Je poukázáno na silné stránky města jako nositele strategie a dobrou praxi při realizaci projektů naplňujících opatření. V rámci TAP jsou identifikovány problémy, které i přes realizaci opatření SPSZ přetrvávají v oblasti bydlení. Identifikované problémy jsou vyhodnocovány na základě kvantitativní analýzy dostupných výzkumů i kvalitativního zhodnocení dosavadního průběhu naplňování SPSZ. - V kapitole věnované analýze rizik TAP rozpracovává možné překážky projektu a strategie jejich předcházení.
Soulad TAP se strategickými dokumenty kraje a ČR v oblasti sociálního začleňování a se souvisejícími dílčími politikami, strategiemi a plány	TAP je v souladu s národními dokumenty Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020, Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016 – 2020, Strategie romské integrace 2015 - 2020 a svým obsahem nabízí konkrétní řešení pro lokalitu města Brna. TAP je v souladu s dokumentem Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020 (priorita 2, opatření 2.4, zajištění dostupnosti sociálního bydlení – nepřímé opatření realizované obcemi s rozšířenou působností). Tematický akční plán města Brna (TAP) byl zpracován v souladu s dalšími městskými strategickými dokumenty, zejména: Strategický plán sociálního začleňování města Brna 2016 - 2019, Strategie bydlení města Brna 2018–2030 (vznik v r.

	2018) a Komunitní plán sociálních služeb města Brna pro období 2018-2019. Dále vychází ze zkušeností města díky realizaci projektů „Pilotní testování koncepce sociálního bydlení v Brně“ a „Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi (Rapid Re-housing)“, z nichž čerpá kvantitativní analytická část TAP. Vznik Koncepce sociálního bydlení, obsažený v návrhové části TAP, by měl vhodně doplnit stávající strategie, přičemž namísto fragmentární mozaiky jednotlivých projektů a programů by měl vytvořit ucelený systém řešení bytové nouze a jejího předcházení na území města Brna TAP definuje klíčové držitele aktiv a předkládá plán k jejich zapojení v rámci návrhové části (spolupráce s Úřadem práce ČR, vytvoření stabilního prostoru k přenosu informací apod.). Obsahuje konkrétní aktivity vedoucí k setkávání pracovníků zapojených do aktivit sociálního bydlení i etablování místní platformy pro sociální bydlení koordinované ze strany města.
Kvalita procesu strategického plánování	Příprava TAP probíhala na základě výstupů již existující pracovní skupiny bydlení, která vznikla v době tvorby a implementace SPSZ. Vychází především ze série setkání v roce 2018, na nichž vznikly podklady pro analytickou část (výstupy mapování situace pomocí metody logického rámce, tzv. stromování, dále definice CS). Členy PS bydlení byli realizátoři KPSVL projektů, zástupci města a další členové, kteří tvoří stakeholdery v oblasti sociálního začleňování v souvislosti s bydlením. TAP vznikl na základů podkladů PS bydlení a v úzké spolupráci ASZ a města (zástupců realizátorů městských projektů zaměřených na bydlení). TAP respektuje výsledky aktuálních realizovaných výzkumů a šetření v oblasti sociálního začleňování a tématu bydlení v Brně, mj. Zprávu o vyloučení z bydlení za rok 2018 Platformy pro sociální bydlení, Analýzu prostorové segregace na území města Brna a kvalitativní i kvantitativní analýzu krizového bydlení na území města Brna. Poslední dvě jmenované analýzy vznikly na základě šetření přímo mezi obyvateli sociálně vyloučených lokalit v městě Brně v roce 2018 ve spolupráci s ASZ. Analytická část TAP byla konzultována s lokálním expertem pro oblast bydlení ASZ. Návrhová část TAP vychází z důkladného plánování

	navrhovaných aktivit v rámci spolupráce města s ASZ a vychází z analytických podkladů.
Kvalita zpracování TAP	TAP je zpracován na vysoké úrovni, plně respektuje strukturu dle metodiky KPSVL. Materiál nabízí adekvátně propracovanou analytickou část, identifikaci problémů a příčin a jejich rozpracování. Návrhová část byla vytvářena participativně, při čemž byl celý text průběžně konzultován s odborníky z řad Agentury pro sociální začleňování. Nastavené priority a konkrétní cíle splňují v základu koncept SMART. Na základě daného je tedy možné naplňování cílů průběžně vyhodnocovat a současně tento postup umožnil konkrétnější alokaci finančních prostředků ze strojů ESIF.
Respektování intervenční logiky (dodržení principu „problém-příčina-návrh řešení“)	TAP je členěn dle principů intervenční logiky do částí analytické (kvantitativní část, shrnující výsledky výzkumů a sběru dat, a kvalitativní, postavená na výsledcích participativního zapojení lokálních aktérů v rámci pracovních skupin), v níž pojmenovává příčiny problémů. Analytická část definuje jádrový problém, který následující návrhová část rozvádí cílů a kroků popisujících jednotlivé řešení vedoucí k odstranění problému (opatření). Návrhová část specifikuje cílovou skupinu za využití definice Ethos. Konkrétní příčiny a související cíle byly v rámci PS bydlení stanoveny metodou logického rámce, tzv. stromováním. Metoda práce stojí na definici tzv. „jádrového problému“, který obecně vystihuje nežádoucí situaci. Tento obecný problém je dále doplňován o jasně definované příčiny a podpříčiny, které jej způsobují. Vše je zaznamenáváno do přehledné mentální mapy tzv. „stromu problémů a příčin“, který poskytuje ucelený obrázek toho, jak hluboký jádrový problém je a co konkrétně jej způsobuje. PS v průběhu roku 2018 definovala problémy a popsala jejich příčiny, zvolený postup byl adekvátně doplňován realizovanými výzkumnými šetřeními a evaluačními výstupy realizovaných projektů. Text je ilustrativně doplněn výstupem SWOT analýzy sestavené v rámci procesu tvorby Strategie bydlení města Brna 2018–2030. Návrhová část příčiny rozpracovává ve strategii intervence, přičemž se zaměřuje na klíčové problémy v rámci identifikovaného stromu problémů a jejich příčin.

	Návrhy řešení jsou reálné v zadaném čase.
Dopady TAP	TAP jasně formuluje změnu, jíž chce pomocí popsaných cílů v jednotlivých opatřeních dosáhnout. Implementační část obsahuje část věnovanou popisu monitoringu dopadu navrhovaných opatření a umožňuje dále sledovat vyvolanou společenskou změnu. Součástí dokumentu je i zpracovaná analýza rizik a nástroje k jejich předcházení. S metodou monitoringu dopadů projektů a aktivit má město zkušenosti v rámci realizace monitoringu KPSVL projektů v 1. pololetí roku 2019.
Způsobilost TAP pro čerpání dotací z výzvy k předkládání žádostí o podporu v rámci Operačního programu Zaměstnanost určené pro podporu sociálního začleňování v sociálně vyloučených lokalitách	TAP splňuje všechna kritéria, na jejichž základě je možné předkládat projektové žádosti do výzvy OPZ č. 052. Svým obsahem doplňuje již realizované OPZ aktivity, které jsou realizovány v návaznosti na SPSZ v rámci níž je aktuálně v běhu celkem 7 projektů zaměřených na oblast bydlení. Celková alokace těchto podpořených projektů činí částku 53 mil Kč, přičemž většina těchto projektů bude ukončena v roce 2020. Témata zahrnutá v TAP doplňují nepokrytá místa řešení a současně i rozvíjí již realizovaná opatření například posilováním spolupráce. Cílová skupina Tematického akčního plánu je v přímém překryvu cílové skupiny definované ve výzvě OP Z 052, kterými jsou osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách a národnostní menšiny. Cílová skupina je dále definována jako osoby ohrožené nestabilitou v oblasti bydlení (osoby v bytové nouzi). V rámci indikátorů TAP specifikuje výstupy jako podporu 500 osob osob z cílové skupiny v rámci dvou specifických cílů: podpora 300 osob v rámci sociální práce v získání či udržení nájemního bydlení, a nebo zlepšení jejich životní situace; podpora 200 osob v rámci Kontaktního místa pro bydlení (bytová kancelář), která má zprostředkovat informace, sociální a právní poradenství v tématech souvisejících zejména s hledáním bydlení či jeho udržením. Dále bude vyhrazeno 50 bytů pro sociální bydlení, vzniknou dva dokumenty (Koncepce sociálního bydlení pro území města Brna a Postup řešení krizové situace ztráty bydlení).

	Dosažení indikátorů napomůže vzniku týmu sociálních pracovníků zaměřených na podporu bydlení a řešení krizových situací s tím spojených a ustavení a realizace pracovních setkání platformy zástupců státního a nestátního sektoru věnující se oblasti sociálního bydlení na území města Brna.
Celkový komentář	**TAP je v souladu se základními národními i krajskými materiály zabývajícími se oblastmi řešení sociálního vyloučení/sociální politiky. TAP konkrétně definuje opatření a cíle, která budou naplňována prostřednictvím projektových i neprojektových aktivit. Dokument splňuje všechny požadavky pro tvorbu strategického materiálu příslušné tematické oblasti. TAP byl vytvářen participativně, při čemž byl celý text průběžně konzultován s odborníky z řad Agentury pro sociální začleňování a statutárního města Brna.** **Odbor (Agentura) pro sociální začleňování DOPORUČUJE Tematický akční plán města Brna k financování v rámci výzvy k předkládání žádostí o podporu v rámci Operačního programu Zaměstnanost určené pro podporu sociálního začleňování v sociálně vyloučených lokalitách.**

Vyjádření za Agenturu pro sociální začleňování, Oddělení regionálního centra východ zpracoval/a:

Dne 4. 7. 2019

Příjmení, jméno: Jan Mochťák

Funkce: vedoucí oddělení RCV

Podpis: .....

Potvrzení stanoviska ředitelem Odboru (Agentury) pro sociální začleňování:

Dne.....

Mgr. David Beňák, DiS.

ředitel odboru

Mgr. David Beňák, DiS.

Digitálně podepsal Mgr. David Beňák, DiS.
Datum: 2019.07.11 07:30:06 +02'00'